

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Aarhus Universitet, Kulturvidenskab, s. i. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1836_563-txt-root.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Det Danske Fiir-kløver eller Danskheden partisk betragtet

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

I

Det Danske Fiir-kløver eller Danskheden partisk betragtet

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig, Historie-Skriver.

Kiøbenhavn. 1836 Forlagt af den Wahlske Boghandel. Trykt hos C. Græbe & Søn.

II

Maa trykkes.

C. Reiersen.

III

Fortale.

- ¹ Med Ørnen i Følge,
Som skabt anden Gang,
Opdukker af Bølge,
Den græsgrønne Vang!

Volas Spaadom .

Naar jeg nu selv kalder min *Forkiærlighed* for alt ægte *Dansk* "partisk", da er det hverken for Løiers Skyld eller fordi jeg finder mig overbeviist om at denne min noksom lastede Forkærlighed virkelig er overdreven; men ene fordi Alderen tager paa mig, ligesom paa andre Mennesker, saa jeg bliver daglig mere koldsindig og finder det altsaa lettere end før at være *billig*, og finder det gavnligt for Ingen, men meget skadeligt for Skribenten selv, at ville føre sine *Følelser* til Bogs og bevise deres Rigtighed med en *Tanke-Streg*, som, hvad den end for ham selv kan have at *betyde*, dog kun støder de fleste Læsere. En Undtagelse synes det vel at maatte være, naar Skriverens Forkiærlighed netop er faldet paa hans Læsere, og hvis jeg, som *Tydsck* eller *Engelsk* eller *Norsk* Skribent fandt mig indtaget af mine Læseres *hele* Natur, hvad dog efter mine Tanker vilde være stor "*partiskhed*", maatte jeg vel endog, for vel at fare, vogte mig for det stødende Udtryk; men nu er den eneste Feil, jeg har fundet hos de *Danske* som et *Folk* ivbetragtet, netop en *vis Forkiærlighed* for det *Fremmede* til *daglig Brug*, kien delig nok lige fra den Dag, da "*Stærk-Odder* slog Krøller paa Næ sen" ved

Inges Taffel, og stor nok til at jeg, som er forelsket i det Danske, maa kalde det *Partiskhed*, hvad jeg dog naturligviis ikke tør uden at give min egen Forkiærlighed samme Navn. Vist nok er dette ogsaa en *Uartighed*, men hvad skal jeg arme Menneske gjøre, som ikke kan blive min *Forkiærlighed* for *Dansken* kvit, er nødt til at gjøre alle mine Kiærligheds-Erklæringer skriftlig, da Fruen hidtil har frabedt sig ethvert Stævne-Møde, og lang Erfaring har lært mig, det er i det Høieste kun paa *Vers* hun taaler at løftes til Skyerne med Penne-Fier, men anseer al Roes i Brev-Stiil om ikke for Skrømteri, saa dog for Beviis paa en urimelig *partiskhed*, hun er alt for beskeden til at ville og alt for klog paa sine egne Feil og Mangler til at kunne tilegne sig. Vil Man derfor kalde det et fortvivlet Indfald af en Elsker, kun tilgiveligt hos en Poet, selv at kalde sin Kiærlighed *partisk*, da har jeg Intet derimod; thi skøndt jeg vel er blevet for gammel til enten ret at kunne regnes til de fortvivlede Elskere eller nyde synderlig godt af den "*Poetiske Frihed*", saa ligger der dog udentvivil noget Sandt til Grund. Ja, naar jeg imellem koldsindig betragter mig selv og hele mit, som det synes, ulykkelige Frieri, da fatter jeg virkelig en stærk Mistanke om min egen *Danskhed*, saa hvis Frem-Tidens Bog-Orme give sig Stunder til ret at anatomere mig og gider smagt paa alle mine Ingredienser, vil de uden Tvivl, trods mine alenlange Slægt-Registre, fortælle publikum, at han var pokker *ingen Dansker*, men i det Høieste en taalelig *fordansket Angel-Sachser*.

See, det klinger maaskee ogsaa fortvivlet, men jeg vkan virkelig ikke selv forklare mig min aabenbar *udanske Forkiærlighed* for *Dansken*, baade hellig og søgn, uden af en fremmed Oprindelse, og dog er det saa længe siden, de *Fremmede* havde den Syge, at jeg maa gaae tilbage til ham, der skrev "*Bjovulfs-Drapen*" for mellem dem at finde Medhold, og hvor fortvivlet det end klinger, kunde det dog give mig et Glimt af Haab, for saavidt det dog var mueligt, at den *Danske* Forkiærlighed for *det Fremmede*, der aabenbar engang maa have faldet paa *Angel-Sachse ren*, faldt *derpaa* igjen, og maatte da nødvendig komme den taalelig *fordanske* *Angel-Sachser* tilgode.

Det er imidlertid, efter min historiske Kundskab, en ligesaa indviklet Sag med *Angel-Sachserens*, som med mit Forhold til *Danskheden*; thi, sandt at sige, seer det ligest ud til, at *Angel-Sachseren* var en gammel poetisk Elsker, som *Danmark* omsider blev kied ad og ønskede lykkelig Reise til *England*, og det vilde ikke være mig det bedste Varsel, især, da der virkelig findes noget Tilsvarende i mit Levnets-Løb, saa jeg er somme Tider nær ved at ærgre mig over den historiske Vidskab, der kun synes at gjøre Folk kloge paa deres egen Ulykke og beskiamme deres Klager over Skæbnen. Som en trofast Elsker skal det imidlertid trøste mig, at den samme Vidskab, langt fra at spaae *Dansken* ilde, meget mere lærer mig, at "*Lykken*" aabenbar bestandig har viist den en Gunst, der aldeles svarer til min Forkiærlighed, altsaa, har været ligesaa *partisk* for *Dansken*, uden at jeg kan blive nidkiær derover, da "*Lykken*" er af de Himmelske, der uden Vederlag gjør Lykke paa Jorden. Paa en Maade har jeg altsaa dog *Lykken* og det ret egenlig *Danmarks Lykke* med mig, hvad ikke kan andet end aabne mig behagelige Udsigter for Frem-Tividen, da det, efter min historiske Regne-Maade, umuelig kan feile, at min *Partiskhed* for *Dansken*, som *Lykken* aabenbar deler, jo, selv *imod Danmarks Villie* for Øieblikket, maatte, ved et *Lykke-Træf*, komme *Dansken* tilgode, og dette *Lykke-Træf* er, om jeg seer ret, ligesaa gammelt, som *Angel-Sachsernes* Udvandring; thi *Jyden* i det Hele er aabenbar ligesaalidt som jeg, *oprindelig* Dansk, men en endnu kun meget maadelig *fordansket Angel-Sachser*, altsaa ret egenlig en gammel, trofast Elsker af *Dansken*, hvem Fruen for længe siden har tilgivet hans kiendelige *Partiskhed* for Alt hvad hendes er og tilladt ham at betragte det som sit Eget. See, det var en Lykke for *Danmark* og kanskee for mig med, thi *Jyden* og jeg er lige langt fra at være forelskede enten i *Tydsken* eller i noget andet *Fremmed* end i *Dansken*, som vi, med Fruens gunstige Tilladelse fra Ungdoms-Aarene, kalde vort Eget, saavel som hendes, og her klarer det sig da, at vel er vi for gamle til at kaldes fortvivlede Elskere, men dog for unge til ligegyldige at lade os stikke ud enten af *Tydsken* eller af *Franskmanden* eller selv af *Engelsk-Manden*: vor egen fortvivlede Halv-Broder, end sige da af den *Latinske Død-Bider*, som nu ikke kan gjøre Andet end "*bare Stile*" og hvis store Bedrifter i gamle Dage vare ligesaa mange store Misgierninger.

Dog, hermed Nok om *Partiskheden* for alt ægte *Dansk*, der ingenlunde er saa stor, at den gjør mig blind for det Gode derudenfor, da jeg tvertimod ogsaa elsker den *Danske Upartiskhed*, naar den blot ikke gaaer saavidt at sætte noget *Fremmed*, af hvad Navn nævnes kan, *borgerlig* talt, over det mageløse Danske *Fiir-Kløver*: *Konge og Folk, Fædrene-Land og Moders-Maal*, og fordi Historien lærer mig, at saavidt er *Dansken Partiskhed* for det *Fremmede* vi vel stund dum *tilsyneladende*, men i *Grunden* dog *aldrig* gaet, derfor kan jeg vel i Støde-Tal ligne en fortvivlet Elsker, men finder dog min Forkiærlighed saa vel grundet, at troede jeg ikke, der var en Kiertel ved alt Kiød og en Lyde selv ved vore bedste Følelser, da vilde jeg *ikke* kalde den *Partiskhed*, uden af en vis Artighed mod *Fremmede*, især *Historie-Skriveren*, der kræver en lignende Artighed af dem, nødvendig maa beflitte sig paa.

Naar jeg derfor i de følgende Blade gjør mine Lands-Mænd opmærksomme paa dette *Fiir-Kløvers* Deilighed og den medfølgende *Lykke*, da tvivler jeg intet Øieblik paa deres hjertelige Bifald; men vel finder jeg det lidt fortvivlet under nærværende Omstændigheder at "*skrive*" om, *hvad* der, efter min Tanke-Gang, maa *gjøres*, for at den sjeldne og fine Blomst, langt fra at henvise, kan stærkes og sætte *Hoved* til *Markens Ære*. I denne Henseende veed jeg nemlig, at min Tanke-Gang er saa forskiellig fra den, der *sidst* herskede og tildeels alt længe herskede herinde, at jeg neppe skulde havt Mod til at udvikle eller dog Glimt af *Haab* om at møde den, dersom ikke min historiske Fortrolighed med "*Tidens Tegn*" viiste mig, at alle Mærker maatte slaae feil, om ikke med Oprettelsen af det *Folkelige Stats-Raad Bladet* havde vendt sig i *Danmarks* Historie, saa herefter vil min *borgerlige* Tanke-Gang ingenlunde findes fremmed paa *Marken*, men efterhaanden blive

den herskende, vist nok *ikke* fordi den er *min*, men fordi den er *Folkets*, der kun hos mig paa en Maade kom for tidlig. Paa en Maade, siger jeg, thi jeg er alt for gammel en Beundrer af *Forsynets Styrelse*, til at tænke, at nogen Ting i Grunden kommer enten for tidlig eller for seent, og jeg kiender Nok til *Menneske-Natures Love*, for at vide, det hører til dem, at der indtræder aldrig noget *viiNyt* i Hoved-Folkenes Hverdags-Liv uden forud at have meldt sig poetisk, kiender ogsaa Nok til Danmarks poetiske Literatur for at vide, jeg er langt fra at være den Eneste, der meldte, at hele Livet snart vilde gestalte sig efter den herlige Fir-Dobbelthed af *Konge og Folk, Fædrene-Land og Moders-Maal*. Hvad jeg var ene om, det var *kun* mine særegne *Mis-Greb*, deels med at ville *udrette* ved *Pennen* hvad der hører en anderledes Pen og gode Munde til, og deels med at sammenblande min *kirkelige, videnskabelige og borgerlige* Tanke-Gang til en stor Urimelighed, der havde ondt nok ved at findes *poetisk taalelig* og kunde umuelig finde borgerligt Medhold. Efterhaanden har jeg imidlertid lært, i det Mindste som Tænker og Skribent, at tage Verden, *som den er*, og lade Hver beholde Sit, saa jeg er tem melig vis paa, Man skal i disse Blade *ikke spore Partiskhed* for nogen Verdens Ting, undtagen, som sagt, for *Danskheden* paa sin rette Hylde, i sit eget Hjem, hvor den unægtelig har Ret til at herske. Maatte det derfor kun lykkes mig, saa jævnt og klart, som jeg ønsker, eller dog som der behøves, at udtrykke mine Tanker om *Rigets Tarv* for Øieblikket, da frygter jeg slet ikke for, de jo vilde møde venlig Modtagelse og behørig drøftede findes værd at benytte; men hvorvidt det allerede *denne Gang* vil lykkes mig, derom er jeg *Halv-Dansker* efter megen i mine egne Øine spildt Umage endnu saa tvivlraadig, at ansaae jeg det ikke for min *Borger-Pligt*, med *Pennen*, som mit eneste Middel, at gjøre mit Bedste for det elskede *Fædrene-Land*, skulde vist ingen Skrive-Klæ, der hos mig har Afledninger Nok, bevæge mig til at uleilige min *Censor* med min *Overvættets Danskhed*.

9

Kongen og Folket.

- ¹ Tal aldrig om *Frihed*, hvor *Fyrsten* er *Træl*,
Men Sjunger, Smaa-Fugle, om *Dannemarks Held*,
Hvor *Fredegods-Tiden* sig klarlig fornyer,
Hvor *Friheden* hersker og *Trældommen* flyer,
Hvor *Kongen* og *Folket*, med Mund og med Haand,
Til Skyerne løfte " *Fuldkommenheds Baand* "!

Hvor Man før sagde: *Kongen* eller *Øvrigheden*, *Rigets Vel* eller *det almindelige Bedste*, siger Man nu sædvanlig "*Staten*" er eller har eller kræver det og det; men det er en Feil, og selv, naar det kun er en *Sprog-Feil*, ingenlunde ligegyldig; thi det fordunkler ikke blot Talen, men fordærver tit Meningen og kan efterhaanden let forvirre hele den *Borgerlige Tanke-Gang*. Naar Man nemlig nævner *Kongen* eller *Øvrigheden*, da veed Man, hvem de er, og hvad der passer sig at sige om dem, og naar Man nævner *Rigets Vel* eller *det almindelige Bedste*, da har Man noget *Bestemt* at tænke paa; men hvem kan sige os: *hvad "Staten"* egenlig er og hvad *Den* har "*Ret*" til at kræve? Her befinde vi os i det "*Ubestemte og Grændseløse*", som altid er en Ulykke for det "*Borgerlige Selskab*", og formaaede mine Bønner Noget, vilde jeg derfor, ei blot paa *Moders-Maalets* men ogsaa paa *Fædrene-Landets* Vegne, bede alle offentlige Talere og Penne-Førere, hvor Talen er om: *hvem Dannemænd* skal ære og lyde, eller *hvad* de skal see paa og gjøre *Opoffrelser for*, aldrig at nævne hvad der i *denne Sammenhæng* er en "*Uting eller et Utyske*", men altid igien, som før: *Konge og Øvrighed, Fædrene-Land, Rigets Vel, det almindelige Bedste*, eller dog: den "*Danske Stat*", som Man veed hvad vil sige eller kan dog ordenlig betænke sig paa. Naar Man saaledes siger: ingen *Stat*, ingen *Eiendom*, altsaa har *Staten Over-Eien domsret*, da kan Man vel, som den gode *Dannemand* i *Roskilde*, trøstigt vende Sætningen om og sige: ingen *Eiendom*, ingen *Stat*, altsaa har *Eiendommen Over-Statsret*; men det Hele er dog i Grunden kun et Ord-Spil, som borgerlige Ting er meget for vigtige til at afgjøres med, og Man skulde derfor paa begge Sider undgaae et Udtryk, der ved sin *Ubestemthed* og *Grændseløshed* frister til alle muelige *Paradoxa*.

¹¹ Ordet "*Stat*" er nemlig, som vi veed, et *fremmed* Ord, og betyder desuden i sig selv kun en vis "*Stilling*", ligemeget hvilken, mellem *Øvrighed* og *Undersaatter* og mellem *Disse* indbyrdes, og anvendes derfor ligesaavel paa det *Tyrkiske Sultanat* og paa det *Mexikanske Anarki*, som paa *Konge-Riget Danmark*, og denne *Sprog-Forvirring* er virkelig for en Deel *Skyld* i den ligesaa sørgelige som latterlige *Tvist og Trætte*, der nuomstunder føres om "*Stats-Forfatninger*", som om *Hoved-Spørgsmaalet* slet ikke var, *hvordan* *Magten* anvendtes, men i *hvis* Hænder den hvilede, ikke om *hvilke* *Love*, Man maatte lyde, men *hvem* der gav dem, kort sagt: ikke om hvor godt eller slet det *Borgerlige Selskab* var faren, men om *hvem* der i *Statens* Navn kunde byde og befale hvad de lystede.

Dog, skjøndt jeg virkelig troer, at en stor Deel af *Giæringen* i *Europa* vilde ophøre, naar Man gjorde sig det klart: *hvad* det i *Borgerlig Henseende* er *Umagen værdt* at trættes og *Faren værdt* at strides om, saa lader det sig dog heller ikke nægte, at med *Undtagelse af Arilds-Rigerne i Norden*, er *Stillingen* overalt

meget vanskelig, fordi de *Borgerlige Selskaber* enten er forældede *Konst-Værker* fra Middel-Alderen, eller nye *Prøve-Stykker* i Skolemester-Stil, og selv i de Nordiske Riger blev Forholdene gennem Middel-Alderens saa forkonstlede, at Man i Nyaars-Tiden maatte føle Trang til en *Reformation*, der, uden nøiere Kundskab til Folke-Historien og Menneske-Naturens Love, end Man hidtil besad, var næsten uiværksættelig.

Hvordan nu de *Fremmede* slippe ud af det, bliver saameget mere deres egen Sag, som de sidst spørge os til Raads; men hvordan vi slippe ud af det maa ogsaa saameget mere blive vor egen Sag, som de *Fremmede*, skiøndt tildeels gavmilde nok paa allehaande Raad, dog sædvanlig er aldeles ubekjendte med vor særegne *Natur* og *Historie*. Vor Opgave er imidlertid lykkeligviis ikke heller nær saa vanskelig, som deres, der er sammenæltede af femten Folke-Færd og hvis Arilds-Lov er Spydstage-Retten, saa hos os gjælder det egenlig kun om Mod og Lykke til at "seile vor egen Sø", og Lykken stod os hidtil saa kiendelig bi, at Modet burde aldrig fattes. Ja, *Danmarks Lykke* er bestemt mageløs, det har ingen mere Kald til at paastaae, end *Historie-Skriveren*, som nys efter en lang Udenlands-Reise, der gav rigelig Stof til Sammenligning, pludselig opdagede, hvad han endnu ikke havde mærket, at *Danmark* ved to *Kæmpe-Skridt* i al Stilhed havde tilbagevundet sin *oprindelige*, altsaa *naturlige Forfatning*, den Bedste under Solen, saa det *Konge-Rige* har nok, før vi ret vidste det, lykkelig overstaaet sin Krisis, og behøver blot i al Magelighed at følge den Vei, Det nu er paa, for at blive til Alt hvad Det har Anlæg og kan faae Lykke til, altsaa, efter alle Mærker, om ikke til noget meget Stort, saa dog til noget meget Godt, der giver om ikke den største Ære, saa dog den største Glæde.

Vi behøve nemlig blot at læse Saxos *Danmarks Krønike* med lidt Opmærksomhed, for at see, at "*Kongens Ene-Herredømme*" og "*Folkets aabenlydte Stemme-Frihed*" er Rigets *Arilds-Lov*, vel ikke med "Pen og Blæk", men hvad der er meget meer: i *Virkeligheden*, og ihvorvel jeg ikke tør indestaae for, det var lige "fjorten og fyrretyve Aar førend *Troie-Borg* vunden var", at Kong *Dan* kom til at staae for Styret, saa har dog

- ¹ Danmark, deiligst Vang og Vænge,
Lukt med Bølgen blaa,

aabenbar fra umindelige Tider været et saadant *frit Konge-Rige*, der vel under visse Omstændigheder kunde forandre Skikkelse, men tabde aldrig sin *Natur* og blev aldrig de *Fremmedes* Bytte. Saadanne Ting, som *Folke-Naturen* og den deraf udspringende *oprindelige* Forfatning, regner Man vist nok endnu i vore Dage saa godt som for ingen Ting, ligesom Man finder det ligegyldigt, om Landets *Indfødte* fra Arilds-Tid har forsvaret deres *Eiendoms-Ret*, eller gjordes i Tidens Løb til Trælle 14af fremmede Erobrere; men Man lærer nok efterhaanden, hvad Forskiel det gjør, og lader de *Skolemester-Nykker* fare at kunne gjøre af hvilketsomhelst Folk hvad det skal være.

Dog, det gaae med Lærdommen, som det vil, saa er det mærkeligt at see, hvorledes det *Danske Folk*, uidentvilt det *bøieligste* og *foranderligste* af alle Folk under Himlen, dog i Grunden er det Samme under *Fredrik den Sjette* som under *Skjold* og *Frode*, saa ikke blot *Skjaldene* syngede deres gamle Vise, men hele Riget tilbagevinder sin gamle Skikkelse, og Tusind-Konstnerne i *London* og *Paris*, for ei at tale om dem i *Madrid* og *Lissabon*, kunde da aabenbar høit trænge til at høre en god Forelæsning over *Danmarks Historie*.

Middel-Alderen, veed Man jo nok, var "*Skiærsilds-Tiden*", men vore Skole-Mestere tage det endnu meget for overfladelig med deres mange Kundskaber; thi at den *Skiærs-Ild*, Paven smed Folk i efter Døden, var ingen Ting imod den, *Hans Hellighed* selv, saavelsom alle Folk, maatte udstaae i levende Live, og som han selv ikke gennemgik nær saa godt som *Danmark*, det enten seer Man ikke, eller det glemmer Man over "*Bøgerne*", og dog veed vi, der kom over de "*Halvtreds*", som jeg kalder Menneske-Forstandens "*Skiels-Aar* og *15Alder*", meget godt, at endnu har alle "*midaldrende*" Folk, som kan brænde, en *Skiærs-Ild* at gennemgaae, der kan være slem nok.

I denne *Skiærs-Ild* kom da ogsaa *Danmark*, med sin *Konge-Magt* og *Folke-Stemme*, *Fædrenelands-Kiærlighed* og *Moders-Maal*, *Samvittigheds-* og *Nærings-Frihed*, *Hjarne-Viser* og *Bjarke-Maal*, kort sagt: med al sin *Arilds-Herlighed*, og den *Skiærs-Ild* kunde Paven ligesaalidt kaste i som udløse af; thi da *Odin* havde sagt os Farvel i *Braavalle-Slaget*, da Aanden var udmattet, *Skjoldungerne* uddøde, og *Ungdoms-Tiden forbi*, da kom *Middel-Alderen* af sig selv, med al sin Urolighed og store Foranderlighed, hist som den "*rige Fugl*" kommer susende, kommer brusende over Bjerge og over Dale, og her som "*den fattig Fugl*" kommer hinkende, kommer linkende over Agre og over Enge. Dette er *Menneske-Naturens* Orden hos Enkelt-Manden til alle Tider, som ogsaa nødvendig maa følges i *Folkenes* og hele *Slægtens* Levnets-Løb, og kan ikke gjøre ved, at de Lærde overseer den, fordi "*Classikerne*" ikke har ført den til Bogs; thi "*Livet*", som er meer end "*Maden*", er dog visselig ogsaa meer end "*Bøgerne*," og maa nødvendig *studies*, naar Man vil samle "*Menneske-Kundskab*", hvor16til *Bøgerne* vel kan være gode Hjelpe-Midler, men er dog, som Man veed, slet ikke *Mennesker* og meget daarlige Surrogater for dem.

Det er *Christendommen*, vi ikke blot skylde vore *Bøger*, men hele vor *Dannelse*, thi den har aabenbar udviklet hele den *ny Folke-Verden*; men den har ligesaalidt skabt *Konge-Riget Danmark*, som det *Danske Folk*, saa vore Konger "af *Guds Naade*", er hverken Konger af Pavens og Geistlighedens eller engang af den "*ny*" *Guds Naade*, men kun af "*den Gamle*", der ikke heller blandt *Nordens Hedninger* lod sig selv uden

Vidnesbyrd, men var saare godgjørende mod vore Fædre: gav dem fra Himlen baade Regn og Dugg og frugtbare Tider, skabde Mad efter Munde og Hjertens-Glæde efter *Hjerte-Rummet*. Uagtet derfor det *skiønsomme* Danmark maa erkiende, at mellem alle de *Fremmede*, der gjæstede vore Kyster for at *indtage Landet*, havde Ingen saa gode Hensigter eller gjorde Riget saa væsenlige Tjenester, som *Christendommen*, saa havde den dog *ingen Ret* til at *trælbindinge* enten Høie eller Lave, Store eller Smaa, og da jeg træffer til at være mine Lands-Mænd bekjendt baade som en *Tilbeder af Christus* og en *Prædikant af hans Evangelium*, skylder jeg baade min Tro, mit Kald og mit Fædrene-Land høitidelig 17at forsikkre, det laae heller ingenlunde i *Christendommens* Natur eller i den store *Mesters* Hensigt, men kun i hans Sendebuds Utroskab eller Vankundighed og i Tidens Pinagtighed, at *Troen* blev en *tvungen Sag*, hvorved de Danske leed et betydeligt Skaar saavel i deres *Samvittigheds* som i deres *Nærings-Frihed*. Hvor dyb og mægtig den Følelse har været i *Danmark*, at *Troen* er en *fri Sag*, seer Man ogsaa klarlig deraf, at *Christendommen* vel ingensteds fik saa ubehindret Lov til at udbrede sig ved sine egne Midler, men heller ingensteds saa seent blev Lov i Landet, thi der er jo hele *tohundrede* Aar mellem *Ansgars* Komme og *Knud den Stores* Død, og dog er det først et *halvt* Aarhundrede senere, under *Knud den Hellige*, Man kan sige, *Christendom* blev Folk *paatvunget* herinde. Dog, Ulykken kommer immer *tids nok*, og det sande Ord-Sprog lægger til: kommer sjelden alene, hvad vi vel maae sande, naar vi see, at den samme Konge, der gjorde det store Brudd paa *Folke-Friheden*, en ædel og dygtig Høvding for Resten, faldt som et Offer for sin Vildfarelse og lagde en svar *Blod-Skyld* paa det af Naturen fredeligste og nænsomste Folks Hoved. Herved tabde da *Folke-Samvittigheden* baade sin *Frihed* og sin *Fred*, og *Kongen* tabde, med sin *Tillid* 18til *Folket* og Agtelsen for dets *Stemme*, tillige sit *Ene-Herredømme*, altsaa baade sin *Magt* og sin *Frihed*; thi skiøndt *Folket* endnu i gamle Kong *Volmers* Tid søgde at berolige sig med den Tanke, at Kong *Knud* var ingen Helgen i sit Liv, men blev det først ved sin Død, og skiøndt Kong *Volmer* vandt Folkets Beundring og holdt saavel Herremænd som Bisper i Ave, saa var *Folke-Renselsen* dog kun en snavset Undskyldning og Kronens Glands kun et glimrende Blænd-Værk. Der vil nemlig ganske andre Offere end Vittigheder til at afsone Oprør og Konge-Mord, og den *Folke-Gunst*, *Roes* og *Magt*, gamle Kong *Volmer* aabenbar maatte takke *Biskop Axel* (Absalon) og hans mægtige *Adels-Slæggt* for, var langt fra at være *hans Eiendom*.

Ved at nævne *Biskop Axel "Stor-Kors af Dannebrog"* og hans mægtige Frænder: *Skjalm Hvides* i alle Maader *høiadelige* Slægt, gives det noksom tilkiende, at denne Pen vil hverken sværte Danmarks *Geistlighed* eller *Adel* fra *Middel-Alderen*, der tvertimod ogsaa turde findes mageløse i deres Slags; men hvor *Geistlighed* og *Adel* er saagodtsom Alt, der er dog *Konge* og *Folk* saagodtsom Intet, og der er *Fæderne-Land* og *Moders-Maal* med alt *Folkeligt* i *Skiærs-Ilden*. Danmark er tillige saa vidunderlig *historisk* et Rige, at Man ordenlig kan angive Aars-Tallet, da 19 *Folke-Munden* gik i Bag-Laas med en Stamihak, thi det var aabenbar **1147**, da Sællandsfaren *Ole Stam* kun forgiæves med gammel *Bande* stræbde at hindre *Folke-Stemmens Selv-Modsigelse* og *Konge-Magtens Deling* * *Saxos Danmarks Krønike III. 130. Suhms Danmarks Historie VI. 1.* . Hvordan de derpaa følgende "*Borger-Krige*" for en Tid afbrødes under Kong *Volmer* og hans Sønner, og hvor godt *Stil-Standen* benyttedes til at ødelægge de *Slaviske Røver-Reder* søndenfor *Øster-Søen*, der truede *Danmark* med Undergang, det lærer *Danmarks Krønike*; men dermed *slutter* den ogsaa, et sikkert Tegn om ikke paa *Folke-Død* i strængeste Forstand, saa dog paa en *Afmagt* og *Dvale*, der ligner den, og maatte, uden stærke *Læge-Midler*, ende sig dermed.

Naar *Folket* er *forstummet* og *Kongen* staaer med *bundne* Hænder, da har det *fri Konge-Rige* ingen Historie meer, og de, der dele Byttet, seer det helst begravet i Mørke, hvordan de bær dem ad, saa det er intet Under, vi veed saa lidt om, hvordan *Adel* og *Geistlighed* saagodtsom opslugde hele den *fri Bonde-Stand*, saa den tabde sig blandt sine Trælle. Her, som allevegne, tog *Præsterne Sjælen* og *Herremændene Kroppen*, 20medens de trættes om: enten *Jorden* skulde betragtes som en *Sjæle-Gave* eller som *Sagefald* og *Rette-Bod*; men til Lykke var *vor Adel* og *Geistlighed* dog for det Meste selv *bondefødt*, saa, skiøndt de af slette *Tydske* Exempler lod sig forlede til at benytte Leiligheden, og havde i "den kullede Greves" Tid nær ødelagt hele Riget, meende de det dog i Grunden ikke nær saa ilde, som det lod, og *Danmark* kan aldrig glemme, at ligesom den *Sællandske Bisp* og *Herremand, Axel*, tæmmede de uvane *Slaver*, saaledes blev den *Jydske Herre-Mand, Niels Ebbesen* paa *Nørre-Riis*, *Rednings-Manden* fra *plattysk Tyranni*.

Middel-Alderen slutter med det *Fjortende* Aarhundrede; thi i det *Femtende* begynde *Tyrkerne, Krudtet* og *Bogtrykker-Konsten* at give hele *Christenheden* en ny Skikkelse, og *Danmark*, med sin besynderlig historiske Puls, valgde sig da ogsaa en *ny Konge-Stamme*, der, under Navn af " *det Oldenborgske Huus* " snart i *fire* *Aarhundreder* har viist langt bedre end Slægt-Registrene kunde, at den randt af *Skjoldung-Rod*; thi Den lod sig ikke blot snart fordanske, men hvilede ikke, før den havde tilbagevundet *Konge-Rigets gamle Skikkelse*, og vil, tør vi haabe, ei heller hvile, før Den 21har tilbagevundet *Dets Glands*, som Nordens Perle.

I det *Sextende* Aarhundrede kom *Reformationen*, og den var ingensteds mere *folkelig* end i *Danmark*, men det vil just ikke sige stort; thi hvor den *ikke* var *tyrannisk* eller *pøbelagtig*, var den dog kun lidt *borgerlig*, lidt *adelig*, lidt *kongelig* og meget *sprænglærd*, saa de stakkels *Bønder*, som var ingen af *Delene*, skulde for det Første ikke rose af Gildet, og holdt derfor, ligesom *Kæmpen Søren Norby* og *Historie-Skriveren Christen Pedersen*, med den ulykkelige *Christian* den Anden, *Danmarks forulykkede Reformator*, en *Fusker* for Resten, der paa Timen overhuggede enhver *Knude*, han ikke kunde løse.

For Øieblikket syndes ogsaa virkelig *Reformationen*, *borgerlig* talt, kun at gjøre Ondt værre; thi da

Geistligheden tabde hele sin Magt og Rigdom, mistede *Adelen* sin eneste *Modvægt*, og de ærbare *Borger-Mænd*, her som allevegne den opkommende *Middel-Stand*, tabde deres gamle *Støtte*, som de i Danmark hverken var rige eller slebne nok til at kunne undvære.

Imidlertid, den "*Danske Adel*" i det *Sextende* Aarhundrede var i det Hele en *ædelmodig* Slægt, der offrede *Femtende-Delen* af 22 hele sin Formue paa *Fæderne-Landets* Alter, og lod for det Meste *Kongen* og de *Høilærde* skifte Arv efter *Bisper* og *Abbeder*, saa efter Omstændighederne kom Riget *øiensynlig* til *Kræfter*; men det *overordenlig* Gode varer aldrig længe, og i det *Syttende* Aarhundrede, da *Adelen*, uden at bryde sig stort om *Æren*, saae paa sin egen Fordeel, blev det kun alt for klart, at *Rigets Skæbne* laae i *Adelens* Haand og var der intet mindre end vel forvaret.

I hele den første Halv-Deel af dette Aarhundrede havde *Danmark* nemlig *Christian* den *Fjerde* til Konge, en *Jubel-Drot*, der selv i Dan mark hørde til de *Sjeldne*, saa havde *han* havt *Ene-Herredømme* og *Folket Stemme-Frihed*, skulde Man synes, der maatte skeet *Under-Værker*, og vilde den Slutning end være overilet, blev det under ham dog lige klart, at *Adelen*, som eiede meer end det halve Land og raadte for det Hele, var en af *Hoved-Hindringerne* for *Rigets* Opkomst.

De to ulykkelige *Svenske* Krige, der skildte *Danmark* ved *Øster-Delen*, som Man dog ikke ret veed, hvor egenlig har hjemme, og truede det Hele med *Opløsning*, blev imidlertid vor *Redning*; thi *Kiøbenhavn* *Borgerskab* havde ved sin heltemodige *Opoffrelse* ikke blot vundet *Adelskab* 23 men Ret til at føre Ordet for det undertrykte Folk, og *Adelen*, som havde døde *Øren* for *Folke-Stemmen*, maatte da finde sig i, at den vendte sig til *Kongen* og at det første Ord "*Mimers Hoved*" eller det nydanske *Orakel* taledede, var *Kongens Frikiendelse* for al Skyld i *Rigets* Ulykke, hvorpaa *Frigivelsen* naturligviis fulgde, da en uskyldig Konge hverken bør staae med *bundne Hænder* eller kan i den *Stilling* hjælpe sit Folk.

See, det var *Kæmpe-Skridtet* 1660, hvorved *Danmark* *øiensynlig* tilbagevandt *Hælvden* af sin gamle, naturlige *Forfatning*, og i *Grunden*, som *Tiden* har viist, den Hele, saa nu kan det være os det Samme, om *Skridtet* var mere *voveligt* end alle *Kæmpe-Skridt* maae være, for at hjemle sig det *Hæders-Navn*, til Forskiel fra "*det sædvanlige Trav*", hvorved Man *Intet* synes at vove, men vinder heller *Intet* og staaer meget *Fare* for at tabe *Mod* og *Magt* til alt *Andet*. Dog, selv om *Kæmpe-Skridtet* ikke nær saa aabenbar havde havt *Lykken* med sig, vilde *Hoved-Stadens Borgerskab* og den *Danske Geistlighed*, som gjorde det, ligefuldt fortjene det *Lov*: at have, under fortvivlede *Omstændigheder*, valgt det *voveligste* *Skridt*, kun fordi det aabenbar var det *Bedste*, og *Lykken*, som fulgde det, var ingenlunde *Slumpe-Træf*, men et *straalende Vidnesbyrd* om, at det *Bedste* er ikke 24 blot i *Grunden* altid det *Smuk keste* men ogsaa det *Klogeste*, saa det er kun den *kortsynede* *Verdens-Klogskab*, forblindet af *Øieblikkets* *Tilløkkelser*, der fraaader enten *Enkelt-Mænd* eller hele *Folke-Færd* at vise sig saa *eiegode* og *livsalige* som mueligt.

Vel er det nemlig ganske sandsynligt, at *Geistligheden* og *Borgerskabet* 1660 kunde givet *Danmark* omtrent hvad *Forfatning*, de vilde: kunde tiltaget sig *Adelens* *Magt*, bestukket *Bønderne* med *Ran* fra den og afspiist den *nøisomme* Konge med tomme *Høfligheder*; men ligesom det havde været *uædelt* og *udansk*, og i *Grunden* kun forandret *Navnet* paa *Rigets* Ulykke, saa maa Man vel spørge, hvad *Følgen* rimeligviis vilde blevet for *Geistligheden* og *Borgerskabet* selv, i *Ludvig* den *Fjortendes* og *Femtendes* *Dage*? Havde nemlig *Christian* den *Femte*, der aabenbar deelde de *jævnaldrende* *Fyrsters* *Lyst* til at raade sig selv, fundet sine *Hænder bundne*, hvor han stod med *Griffenfeld* til sin *Tjeneste*, da vilde de *Baand* *udentvivil* snart *brustet*, enten de saa havde været gamle eller nye, og havde han i *Kampen* med *overmodige* *Præster* og *Borger-Mænd* fundet sine naturlige *Bunds-Forvandre* i en *krænket* *Adel*, med *Julerne* i *Spidsen*, da vilde jeg i det *Mindste* ikke været i *Præsternes* *Sted*. Paa saa 25 dan en *høihjertet*, *munter* og *lunefuld* *Herre* seer Man det derfor *allerbedst*, hvilken *mærkelig* *Forskiel* det gjør, om *Ene-Herredømmet* er *selvtaget* til *Brug* efter eget *Tykke*, eller det er *modtaget* af et *trohjertigt* *Folk* til *landsfaderlig* *Anvendelse*; thi det falder os *Alle* naturligt at værge et *Gode* med samme *Midler*, som det er vundet, og naar *Hoved-Stadens* *Borgere* ikke meer havde rakt *Hovedet* ud af *Vindvet* og raabt: *Skaal, Kong Christian!* vilde vor *førstefødte* *Enevolds-Konge* *udentvivil* følt sig meget *ulykkelig*. Saaledes staaer da *Faderligheden* hos *vore* *Enevolds-Konger* i *allernøieste* *Forbindelse* med *Barnligheden* hos deres *Undersaatter*, og naar Man *alligevel*, som jeg slet *Intet* har *imod*, helst giver "*Gud Æren*", da skulde Man dog ikke her anvende *Ord-Sproget*: vor *Herre* er *Daarers* *Formynder*, men heller *Skrift-Sproget*: *Børnenes* *Engle* see altid den *himmelske* *Faders* *Ansigt!*

At det nu heller ikke blot var *Kongernes* *Ædelmodighed*, men *tillige* *Ham*, der i *Grunden* er den "*eneste Gode*" *Danmarks* *Præster* og *Borgere* stolede paa, det gav de selv *tilkiende*, ved *udtrykkelig* at *forbeholde* sig "*deres Tro*"; thi til de *Lutherske* *Præsters* *Tro* hørde *iblandt* *Andet*, at de havde *guddommeligt* *Kald* til at tale *Sandhed* *uden* *Persons-Anseelse*, og at de netop 26 i *Christian* den *Femtes* *Tid* maae *kiendelig* have fulgt dette *Kald*, derpaa kan vi ikke forlange et mere *umistænkeligt* *Vidne* end *Engelsk-Manden* *Molesworth*, der med sin *fortvivlede* *Lyst* til at see *Despoti* allevegne, dog ikke blot til sin *Ærgrelse* maatte savne det i "*Høieste-Ret*", men ogsaa i "*Kirken*", hvor *Præsternes* *Fritalenhed* var ham aldeles *uforklarlig*. Os er det *derimod* meget *begribeligt*, at et *Præsteskab*, der lever halv af *Kongens* *Naade* og halv af *Folkets* *Godhed*, og har, ved at *indestaae* *Folket* for en *mild* og *christelig* *Regjering*, *kraftigt* *bidraget* til at skaffe *Kongen* *Enevolds-Magten*, at et *saadant* *Præsteskab* en *Tidlang* vil være *baade* *Thronens* *fornemste* *Støtte* og *Folkets* *bedste* *Talsmænd*. Vi behøve heller ingenlunde *Skumlerens* *Vidnesbyrd* derom, at "*Mester Ole Vind*" ogsaa efter 1660 havde

velærværdige Brødre blandt de "*Danske Hof-Præster*", men vi vil lægge til, at naar En af dem tog Bladet fra Munden og sagde: *Folket sukker* efter Beviis paa en mild og christelig Regiering, da var den Danske *Enevolds-Konge* sjelden langt fra at *græde*, sjelden eller aldrig engang nær ved at fnyse.

Dog, enhver Ting har sin Tid, og ingen Ting sædvanlig knappere end Hof-Præsters Fritalenhed, saa det er sikkert mageløst, at vi kan spore den lige til *Christian den Sjettes Hof*, hvor *Dansken*, 27uagtet Kongens Fromhed, ei dertil stod høit nok anskrevet; men derfor savnede *Folke-Stemmen* ikke desmindre en opladt Mund, da Præsternes forstummede, og den Haarde-Knude, som herved knyttedes, var det først *Frederik den Sjette* forbeholdent at løse ved Oprettelsen af det *Folkelige Stats-Raad*.

Dette var altsaa det *andet Kæmpe-Skridt*, hvorved *Danmark* tilbagevandt sin naturlige Forfatning, saa nu staaer det for hele Verdens Øine som det *fri Konge-Rige*, det var fra Arilds-Tid, og var vor nærværende *Stats-Forfatning* da end ikke, som jeg dog tør paastaae, i sig selv *den Bedste* under Solen, saa er den dog aabenbar *den Bedste for os*, og er fornyet paa saa mageløs deilig en Maade, som nogen Skjald kan ønske at synge sig uddelig paa. Hos os er nemlig, som vi Alle veed, *Ene-Herredømmet Folkets* og *Stemme-Friheden Kongens Venne-Gave*, hvad ikke blot maa findes deiligt, men er høist velsignet; thi det gammeldanske Ord-Sprog, at hvem der tager sine Gaver igien, hans Børn blive sorte, var endnu ikke glemt i min Barndom, og behøver da neppe at opfriskes, for at lade os Alle føle, at her har *Konge* og *Folk* ei Andet at strides om end Rangen i Gavmildhed, men Alt at kappes om, for at vise Verden, hvem der bedst kan ære og bruge den uskatterlige Gave, 28klarest retfærdiggjøre den gjensidige, *udenfor* *Danmark* mageløse, *Faderlige* saavel som *Barnlige, Tillid!*

Hvor nu *Naturen* saa smukt gaaer over Optugtelsen og det over saa unaturlig en Optugtelse, som baade Konger og Folk giennem mange Aarhundreder nød, der vil upaatvivlelig *Naturen* i alle Henseender indtale sine Rettigheder og klarlig bevise, det var meget uforskyldt, den ringeagtedes, saa nu har det, efter min Anskuelse, i Grunden slet ingen Nød, at vi skulde udslettes af det store Mand-Tal over *Adels-Folkene* paa Jorden. Vist nok bliver Troen svag, naar jeg betænker, hvilken *Række af Mirakler* der maa skee, før vi blive alt det kvit, der falder *Danske Folk unaturligt*; men da det er lutter *naturlige Mirakler*, skammer jeg mig dog ved at tvivle derom, og det *Folkelige Stats-Raads* første Møde, i Danmarks *gamle Hoved-Stad*, har saa klarlig beskæmmet alle Tvivlere og saa kiendelig styrket alle Troende, at jeg, som var En af de *Vantroer*, nu ordenlig er nødt til at sige: ja, kunde den *Danske Natur* gjøre det Mirakel, da baade kan og vil den bestemt gienføde Markens Grøde!

En saadan *virkelig Folke-Stemme*, der, trods sin splinterny Tone, ikke just meget velklingende, dog i Grunden var den *Ældgamle*, 29 Historie-Skriveren ei kunde miskiende, en saadan Folke-Stemme i *Danmark*, saa tør prosaisk, som den vel maatte være hvor i sexhundrede Aar ingen Skjald sang for Folkets *Øren*, ja, saa vindtør, at jeg lyttede til den i fem Maaneder, uden at høre mere end to Ord-Sprog, hvoraf det Ene endda var uægte, aandløs, om Man vil, men dog *ikke liv-løs*, tør men dog ikke kiedsommeligt, ivrig men billig, frimodigt men sømmeligt, og næsten uden Undtagelse *taktfast* for Fæderne-Land og Moders-Maal, for det Ordenlige, Fri og Naturlige; en saadan Folke-Stemme, dannet paa fri Haand af *Herremænd, Borgere* og *Bønder* omkring paa *Øerne*, det overgik saa langt min Forestilling om Muelighederne, skiøndt jeg ansaae mig selv for en Kæmpe i Troen paa *Danske Vidundere*, at nu maa jeg ansee Alt hvad jeg har drømt om i tyve Aar, for Hverdags-Begivenheder efter *Naturens Orden hertillands*. Sin *naturlige Stilling* maatte Folket og det Borgerlige Selskab i *Danmark* have igien, før de kunde komme i deres gamle Folder, og nu, da de har faaet den, følger Resten vist af sig selv, saa det gjælder kun om den *ny Maade* at leve *gammeldags* paa, der naturligviis maa svare til den *ny Mund*, den gamle *Folke-Stemme* fik af *Kongens Haand*.

Med denne *ny Mund*, det *Folkelige* 30Stats-Raad, seer Man nu strax, det har en egen Beskaffenhed, i det *Konsten* er kommet *Naturen* til Hjælp, uden dog at forgribe sig paa den, saa det er baade en *konstig* og dog en *naturlig Folke-Mund*, fordi alle *Eiendommerne* og endeel *Fæstere* paa *Livs-Tid* har paa Kongens allernaadigste Vink *lagt Mund-Lag* (ligesom *Vogn-Lag*) sammen, saa eet Ord bliver ikke blot saa godt som fire og tyve, men som Tusinde, Vidtløftigheden undgaaes og Virkningen bliver den samme. Dette, som *Latinerne* kalde det *repræsentative System*, er unægtelig en rar, jeg troer engelsk, Opfindelse fra Middel-Alderen, men som naturligviis bliver hæslig misbrugt, hvor Folk gjør "*en Pung af deres Mund*", og som jeg derfor har ønsket, aldrig at see anvendt i *Danmark*; men det er en stor Udyd, vi har lært i den sorte Skole: heller at lade det Gode være ubrugt end tit see det misbrugt; thi fik vi først det System færdigt og vi havde Magten, da *kvalde* vi naturligviis alle *Børn i Fødelsen* for at de ikke skulde misbruge *Livet*, den store Guds Gave, som vist nok dertil er meget for godt, men som vor Herre dog meget heller lader Mange misbruge end Alle undvære, saa det er aabenbar ikke af Ham vi har lært den sorte Konst om mueligt at *forebygge* alle muelige *Misbrug*.

31Nu, vi skal heller ikke sige, vi har lært det af *vor Konge*; thi Han vidste jo godt, at ved den konstige Dannelse af Folke-Stemmen var Misbrug uundgaaelige, men Han fandt Brugen god og stolede saa sikkert paa sit Folk, at Han forsmaaede alle de Midler, Man udenlands betjener sig af til, som det hedder, at forebygge Misbrug, og just derfor har vist aldrig ved noget frit Folke-Valg færre og ubetydeligere Misbrug fundet Sted end ved det første *Danske*, der sikkert vil blive et staaende Mønster for alle de Følgende, ligesom *Frederik den Tredie* blev det for sine uindskrænkede Æt mænd. Ja, *Frederik den Tredie*, Høilovlig

Ihukommelse, bør saameget mere nævnes i denne Sammenhæng, som vi veed, Han tænkte allerede paa hvad *Frederik den Sjette* iværksatte, og hvad først nu var mueligt; thi "*Provincial-Stænder*" som nu kun er et saare uegenligt Navn paa det *Folkelige Stats-Raad*, vilde i *Frederik den Tredies* Dage kun været alt for passende, og vedligeholdt de *Skille-Rum*, *Ene-Herredømmet* maatte lade falde med Tiden, før det kunde opkalde *Folke-Stemmen* af Graven. Saalænge der nemlig var en *Adel-Stand*, *Præste-Stand* og *Borger-Stand*, der skulde forestille Folket, da vilde det ikke engang hjulpet, om *Bonde-Standen*, ligesom i *Sverrig*, var blevet føiet dertil, der kunde dog umuelig 32kommet nogen *Folke-Stemme* ud, med mindre *Stænderne* havde opløst sig selv, hvad neppe kunde skee paa anden Maade, end den *Sørgelige*, hvorpaa *Borger-Standen i Frankrig* opslugde Resten og anmassede sig *Folke-Stemmen*. Vi see det ogsaa strax ved at kaste Øiet paa det *Danske Stats-Raad*, at hvad der gjorde det eneste Skaar i den beundringsværdige Enighed, var de svage Efter-Veer fra *Middel-Alderen*, saa førend *Stavns-Baadets Løsning* og *Beskattelsen* af den saakaldte *fri Hovedgaards-Taxt*, kan vi slet ikke tænke os en Sammen-Smeltning af *Eiendommernes* og *Fæsternes Røst* til en *Dansk Folke-Stemme*.

Danmarks Enevolds-Konger er da lovlig undskyldte for ei tidligere at have fuldendt *Stor-Værket*, og hvor landsfaderlig de har stræbt, saavidt mueligt, at bøde paa Savnet, skal taknemmelig ihukommes; thi De lod det ingenlunde være Nok at ynde fritalende *Præster*, de modtog Alle gierne baade *Bøn-Skrifter* og velmeente *Forslag* fra deres troe *Undersaatter*, og var Alle i Sammen-Ligning udmærket tilgiængelige, om end ikke i den *Grad* som vor nærværende *Jubel-Drot*, der i den Henseende vel skildres bedst ved den bekjendte Vittighed om *Stymperen*, som bad *Majestæten* allernaadigst forskaffe ham *Audiens* hos En af *Ministrene*. 33Ja, ikke det alene, men saasnart det blev *Meningen i Europa*, at den *Folke-Stemme*, der passede til vor Tid, var den saakaldte "*offenlige Stemme*" paa *Papiret*, da forbausedes jo *Europa* ved at see den *Danske Enevolds-Konge* skiænke alle sine *Undersaatter* saagodtsom uindskrænket *Trykke-Frihed* og giennem en heel *Menneske-Alder* taalmodig bære over med dens grove *Udsvævelser*, og sattes der nu end ikke paa den heldigste Maade *Skranker* for Disse, saa skal dog vore *Børn* og *Børnebørn* velsigne dem, som *Anledningen* til, at *Danmark* fik en *virkelig, ægte og levende Folke-Stemme*, hvad aldrig kunde skeet, saalænge den søgdes, hvor den ei var at finde.

At nu den ægte *Folke-Stemme* ei er at finde i *Anonymers* eller *selvgjorte Ord-Føreres* Penne-Fostre, det indseer vel Enhver, men at den slet ikke er at finde i *Literaturen*, uden Man alt *forud* kiender den, det flyder ikke blot deraf, at vi Alle, med *Hensyn* paa de *rette Vælgere*, maae agtes for *selvgjorte Ord-Førere*, men ogsaa deri, at til en *virkelig Stemme* hører den "*levende Røst*", som *Bogstaverne* unægtelig fattes. Jeg anfører dette ikke blot fordi jeg selv har staaet i den vrang For mening, at der med lidt *Konst* lod sig af *Pennene* udlokke en *of34fenlig Stemme*, tilforladeligere end *Folkets Egen*, en *Vildfarelse*, jeg nu med *Glæde* paa det *Bestemtteste* frafalder; men ogsaa fordi det gjør mig ondt, at *Folke-Stemmen i Roeskilde*, miskiendende sig selv, tillagde *vort Skriveri* en *borgerlig* Vigtighed, det paa ingen Maade fortjener. Vist nok var det en almindelig "*Politi-Censur*" der stod for *Stats-Raaderne* som "*et sørgeligt Skrække-Billede*", og skiøndt den under nærværende *Omstændigheder* turde være det mere for *Politiet* end for *Folket*, har dog ti *Aars Erfaring* lært mig, det er kun i *Fortvivelse* en *virkelig Forfatter* bliver ved at skrive under "*Politi-Censur*"; men havde *Stats-Raadet* ikke langt overskattet *Frihaands-Skriftens borgerlige* Vigtighed, vilde Det sikkerlig foreslaaet et kraftigt *Middel* til at hemme den *al mindelige Trykke-Friheds grove Misbrug*, der vist nok ingenlunde er nær saa *borgerlig farlige*, som Man tænker, men er dog for en *virkelig Konge* i Længden utaalelige, og *Literaturen* omtrent ligesaa skadelige som *Politi-Censur*. Selv da jeg ansaae *Literaturen* for *Folke-Stemmens* rette *Organ*, maatte jeg derfor kalde *almindelig Trykke-Frihed*, hvorfra *Anonymiteten* er uadskillelig, en *Uting*, der blandt *Andet* vil berøve os sand "*Skrive-Frihed*", i det *Grændserne* maae drages og *Straffene* sættes med særdeles *Hensyn* paa *35Umyndige* og *Æreløse*, saa naar de skal dele vor *Frihed*, maae vi dele deres *Kaar*. Udnævnedes derimod *Majestæten* sine *Videnskabelige, Geistlige*, og hvem Han ellers behagede af sine *Embeds-Mænd*, til deres *egne* og *Andres Censorer*, saa der i *Regelen* Intet maatte trykkes uden paa deres *Ansvar*, da vilde ikke blot de *grove Misbrug* af sig selv bortfalde, men en *Skrive-Frihed* med langt videre *Grændser* og passende *Bod* for ringe *Forseelser* være den *naturlige* Følge. Havde *Folke-Stemmen* erklæret sig for et saadant ligesaa uskadeligt som *virksomt Middel* til at frembringe en *sømmelig* *Tone* i *Literaturen*, da vilde *Majestæten* sikkert baade laant *Øre* dertil og klarlig beviist, det er ikke *Skrive-Friheden* hos dem, der har baade *Forstand* i *Panden*, *Aar* paa *Bagen* og *Ære* i *Livet*, den *fri Folke-Stemmes* *Kongelige Skaber* misunder sit *Folk*; men her er naturligviis *Finger-Peget* af en *Enkelt-Mand*, selv under *Politi-Censur*, *borgerlig dødt* og *magtesløst*, og tjener kun til *historisk* *Oplysning* om den *himmelvide Forskiel* mellem en *virkelig Folke-Stemme* og vore *Krage-Tæer*.

Naar jeg imidlertid beundrer den *nydanske Folke-Mund*, da indseer Man let, det er langt mere for hvad den lover i *Tidens Løb* end for hvad den *øie36bliklig* ydede, og naar jeg maa bekiende, at selv Dette langt overgik min *Forestilling* om *Mirakler* af *Naturens Orden*, saa nægter jeg dermed ingenlunde, at dertil ligesaavel hørde *Danmarks overordenlige Lykke*, som *Danskhedens* *naturlige Fortrin*, saa havde det ikke netop været *Ridder-Kongen*, *Jubel-Drotten*, *Bøndernes Skyts-Aand*, der gav *Stemme-Friheden*, eller havde ikke baade *Drosten* og *Laug-Manden* (*Commissaren* og *Præsidenten*) saa at sige været *tostemmig* *udkaarede*: baade af *Kongen* og *Folket*, og været deres *Post* saa *besynderlig voxne*, da var *Naturen* *aabenbar* kommet til *Forkort*. *Kæmpe-Skridtet* er denne *Gang Kongens*, ligesom det 1660 var *Folkets*, og skal dets *Følger* blive det *Forriges værdige*, da maae *Folke-Friheden* og den *levende Virksomhed* i alle *gavnlige*

Retninger udvikle sig lige saa rolig og læmpelig, velgiørende og fuldstændig af den fri Folke-Stemme, som Folke-Ligheden, Rets-Pleien og hele den borgerlige Orden udviklede sig af det landsfaderlige Ene-Herredømme, uden at vi tabe det Mindste af hvad vi derved har vundet. Dette seer Man let er et Stor-Værk, der selv hos et Folk med de heldigste Anlæg umuelig kan lykkes, med mindre Konsten kommer Naturen til Hjælp, og er nu tillige Stemme-Friheden i vore Dage 37ei mindre udsat for stærke Fristelser, end Ene-Herredømmet var i det Syttende Aarhundrede, da var det Daarskab at stole paa Danmarks Lykke, naar ikke en folkelig Dannelse i kongelig Aand kom til at gaae Haand i Haand med det Folkelige Stats-Raad .

Der gives nu to Indretninger, hvorigiennem Konsten levende kan komme Naturen til Hjælp, som i vort borgerlige Sprog kaldes "Kirke og Skole", og for dem Begge har vore Enevolds-Konger sørget med den mest udmærkede landsfaderlige Omhug; men begge Dele er uden Folke-Stemmens Oplysning fortvivlede Sager for en Konge at behandle, da de, netop naar Han øver Selv-Fornægtelse, blive efter Præsternes og Skole-Mesternes Hoved og Hjerte, hvormed Folket tit er meget ilde tjent. Saa soleklart det nemlig end i Grunden er, at al velgiørende Virkning paa Næstens Hoved og Hjerte maa skee med hans gode Villie, saa har dog baade Præster og Skole-Mestere giennem en Række af Aarhundreder havt den Grille at ville gjøre Folk fromme og oplyste imod deres Villie, og dette Papisteri er saa langt fra at komme Naturen til Hjælp, at det meget mere nødvendig enten bringer den i Oprør eller underkuer den. Det Sidste blev Tilfældet hos os og skiøndt vor nærværende Konge 38ogsaa har gjort et Kæmpe-Skridt til dette Papisteries Afskaffelse, er der dog endnu mange Levninger tilbage, der hindre Kirkens og Skolens velgiørende Virksomhed, saa dersom de ikke snart kunde ventes bortryddede, turde jeg hverken spaae Kongen eller Folket nogen varig Glæde af den bedste Stats-Forfatning; men jeg mener ogsaa, de under den vil hardtad bortfalde af dem selv.

Hvad nu først det tvungne Kirke-Væsen angaaer, da er Tvungen vist nok til uberegnelig Skade for Folke-Livet, men til umiddelbar Gavn for det vil Kirken dog heller ikke i sin fri Virksomhed blive; thi den Christne Kirke er kun beregnet paa Menneske-Naturen i det Hele, og den Nordiske Naturalisme har uigienkaldelig tabt sin levende Kirke-Form. Da Christendommen imidlertid, med sin mageløse Kraft til at hæve og forædle Menneske-Naturen, der indslutter alle ædle Folke-Naturer i sig, ingensteds har fundet det saa hjemligt som i Danmark, vil Den sikkert endnu ad en Omvei gjøre den Danske Natur væsenlige Tjenester, naar blot ikke Præsterne, ved at ville herske i Dens Navn, tilintetgiøre Dens fri Virksomhed.

I det Hele taget, maae vi imidlertid huske, hvad Alting minder om, at Kirke-Tiden i borgerlig Forstand er saa godt som ganske forbi, 39thi det er aabenbar Skole-Tiden, vi leve i, og i Skolen maa derfor ethvert Borgerligt Selskab herefter søge sin ypperste Støtte, hvorfor vi ogsaa see, at det Folkelige Stats-Raad ved sit første Møde "saae Kirken og gik den forbi", men bad Majestæten indstændig om en Skole for Livet. At nu Stats-Raadet saa reent gik Kirken forbi, der dog godt fortjende den Opmærksomhed, de syv velærværdige Præster ønskede, kalder jeg naturligviis en Forseelse, men er dog billig nok til at indrømme, det haster fuldt saameget med at faae en Skole for Livet som med at faae Sogne-Baandet løst. Det Første er imidlertid lige saa vanskeligt, som det Andet er let, og havde jeg ikke saa stærk en Tro baade paa Danskheden og paa Danmarks Lykke, maatte jeg, som Stjerne-Kiger paa Folke-Himlen, sige: det er umueligt; thi til Skoler "for Døden" og, om Man vil, "for det andet Liv" har vi Byg-Mestere i Tusind-Tal, men til en taalelig Skole for "dette Liv", som aabenbar her maa være Mening, er gode Raad unægtelig dyre og har endda, efter sædvanlig Regning, kun liden Udsigt til at blive fulgt.

Dog, hvor der nys er gjort et saadant Kæmpe-Skridt som i Danmark, der er aabenbar gjort en stor Streg i den sædvanlige Regning, og naar Man nys har seet et Riges Lykke-Stjerne 40staae lodret over Folke-Issen, da faaer Man, kan jeg mærke, Mod til at haabe urimelige Ting, og derfor vil jeg trøstigt pege paa, hvordan vi, naar "Lykken hun vil føie" kan slippe nemt til en Skole for det Danske Folke og Borger-Liv, som unægtelig er, hvad vi savne og nu næsten intet Øieblik godt kan undvære.

Foreløbig vil jeg kun anmærke, at naar Talen er om en " Skole for Livet ", maa al den Tvang, der kun har hjemme i Skolen "for Døden" tænkes borte, og at det Folkelige Stats-Raad bestandig maa staae os levende for Øie, naar vi tænke paa en Skole for det Danske Folke og Borger-Liv, thi blev den ikke derpaa beregnet, var den aabenbar, i borgerlig Henseende, aldeles unyttig.

Heraf følger imidlertid nødvendig, at det er ingen "Drenge-Skole", jeg vil give Anslag paa, thi til Drenge hører Tugt, og med Kvinder og Børn, siger Engelsk-Manden rigtig, skal Man nødig tale om Stats-Anliggender, men det er en Høi-Skole for vor borgerlige Ungdom, hvorved den Dannelse og Oplysning, vi maae ønske baade hos Stats-Raadet og Dets Vælgere, omhyggelig fremmes. Den eneste gode Drenge-Skole for Borger-Livet, jeg har nogen Forestilling om, er dygtige og driftige Borgeres Huse, hvor Drengene kan faae baade Lyst til Syslerne, de siden skal drive og Greb paa dem, medens al Indspærring i skolastiske Forbedrings-Huse er for det virksomme Borger-Liv den rene Fordærvelse: Indpodning af Kiælenskab, Dovenskab, Ubehjælpssomhed, Bogorme-Væsen og alle borgerlige Udyder.

Fæderne-Landet og Moders-Maalet.

- ¹ Rede har Fuglen og Ræven har Grav,
Geffion Gamle kun Pose og Stav!
Dronningen tigger for hver Mands Dør,
Har dog sit Væsen endnu som før;
Marken var hendes med Ager og Eng,
Arvingen lever, den liden Smaa-Dreng,
Ham gienner Ingen af Vangen med Staal,
Kunde han bare sit *Moders-Maal!*

Vel er jeg ingen Ven af at udtvære Skjalde-Sproget, men skal ovenstaaende *Rune* ikke være de fleste Læsere aldeles *mystisk*, maa jeg dog nok finde mig i at tilføie, at ved "*Geffion Gamle*", i Kong *Skjolds* Dage *Leire-Dronning*, menes her "*Fæderne-Landet*" i moderlig Skikkelse og ved "hendes lille Søn" folkelig "Dannelse og Oplysning" der, uden ret Fortroelighed med *Moders-Maalet*, umuelig kan komme til Kræfter.

Hvad nu dette vort *Fæderne-Land* angaaer, da kiender neppe nogen *Bog-Orm* det bedre end jeg, fra Yderst til Inderst; thi jeg er født i *Skoven* og legede som Barn mellem *Sællands* 43 Bøge, voxde saa op paa *Jyllands* sorte Hede og morede mig kostelig med Lyng og Krat og Lyse-Klyne, sværmede i min Ungdom paa *Langeland* ved Hav-Fruens Trylle-Bælte, og graaner nu i *Hoved-Staden* ved det stoute *Øre-Sund*, medens Runerne fra Brænd-Old og Høi-Old og Munke-Bogstaverne fra Middel-Alderen i deres *livligste* Skikkelse (altsaa *Fæderne-Landets Historie*) var i *tredive* Aar mine Yndlinger. Vist nok er jeg *partisk* for "Danmarks frugtbare Herlighed", og kiender af egen Erfaring kun lidt til *fremmede* Lande, men i Bøgerne om de Ypperste er jeg dog temmelig be vandret, og i mine *mest* upartiske, *mindst* patriotiske Løbe-Dage gjorde jeg dog en udflugt over *Nord-Søen* og sammenlignede ret koldsindig *Hav-Fruen* ved *Øre-Sund* med *Ælve-Dronningen* ved *Thæmsen*, *Frederiksberg-Bakke* med *Richmond-Hill*, *Møens Klint* med "Albions hvide Kyster", og det *Danske Paradis* i *Sælland* med det *Engelske* i *Devonshire*. Herved fandt jeg virkelig udenlands det Kiønne meget mindre og kun det Stygge meget større, saa naar jeg undtager Politiets elskværdige Beskedenhed, Endeel af Fortougene i *London* og *Veiene* overalt, *Ligegyldigheden* for alt det *Fremmede*, Man ei med *Fordeel* kan tilegne sig, men først og sidst *Kræfternes fri og levende 44 Virksomhed* i alle Retninger, lutter Ting som her lod sig ypperlig efterligne, da veed jeg slet ikke hvad det lille *Danmark* skulde misunde det store, berømte, hovedrige *England*; men næst dets urimelige *Stats-Forfatning*, der kun passer for de "*Urimeligste af alle Mennesker*", var der vist intet *Engelsk*, vi nødigere skulde efterlignet, end det eneste *Tvungne* paa *Øen*, nemlig *Fattig-Væsenet*, denne konstige Afgrund, der kan opsluge selv *Englands* Rigdom, uden at den fylder det Mindste deri. * Vil Man see overflødigt Beviis, da læse Man den Parlamentariske Oplysning: **Report of the Poor Laws.** .

Komme vi nu til *Moders-Maalet*, da er jeg saa gammel en Arbejder deri baade med "*Mund og Pen*", at Man neppe vil nægte mig *Stemme-Ret*, og skiøndt jeg i dette Stykke naturligviis er *uhyre partisk*, og har ret med Flid lige til over "*de Fyrre tive*", skyet selv kun at "tydskes", saa har jeg dog endnu Smagen i Munden af den forgiftige *Latin*, jeg for en heel Menneske-Alder siden spyttede ud, sværmede siden en Tidlang for *Islandsken*, har været drevet af min historiske Natur og Syssel til at befatte mig endeel med fremmede Sprog, og har omsider i en Række af Aar 45 ordenlig lagt mig efter *Engelsk*, som er det Sprog en *Dansk Latiner* bedst kan faae i sin Magt, og efter alt dette tør jeg godt vove at gientage *alle* mine Lov-Taler over *Moders-Maalet*, uden at frygte for noget Skulder-Træk af Fremtidens anderledes veloplyste Sprog-Granskere. Jeg troer saaledes virkelig, at alt *Smukt* og *Godt* lader sig oversætte paa *Dansk* uden at tabe det Mindste, medens det *bedste Danske* ei lader sig oversætte paa noget Sprog, end ikke paa *Engelsk*, uden i det Mindste at tabe det Halve, thi det gaaer med *Hav-Fruens* Sprog, ligesom med Havet, der er *levende tilbunds* og lige *naturligt* i alle sine mangfoldige Skikkelser: fra det mildeste Hav-Blik til den mest oprørte Sø-Gang.

Dog, Man skrive kun frit Saameget heraf som Man lyster paa min *Partiskheds* Regning, thi jeg har dog endnu ikke truffet nogen *Fremmed* med mindste *Stemme-Ret*, der jo strax indrømmede, at

- ¹ Danmark, deiligst Vang og Vænge,
Lukt med Bølgen blaa,

er et meget *smukt Land*, og *Dansken*, især paa vort *smukke Kiøns* Læber, et sødt Sprog, i vore *Skjalde-Bøger* vidunderlig rigt og dybt, bøieligt og klangfuldt, saa blev Sagen rigtig drøftet, kan jeg neppe tvivle om, de *Fremmede* jo Alle, 46 næst deres *Eget*, vilde prise *Danmark* og *Dansken*, ligesom de Græske Høvdinger *Themistokles*. Men selv om Dette var for meget sagt, har dog det *smukke Danmark* og det søde *Moders-Maal* unægtelig for *Danske Folk* det mageløse Fortrin at være deres *Eiendom*, saa det var Synd at fortænke dem i, at de i Grunden, ligesom alle andre Folk, foretrække dem vidt for hele den øvrige Verden med alle Dens Tunge-Maal. Dette *Grund-Træk*, der er uadskil leligt fra enhver *Folke-Natur* i *levende Live*, skulde jeg derfor slet ikke udhæve, men kun forudsætte, dersom ikke denne naturlige *Forkiærlighed* for *Fæderne-Land* og *Moders-Maal*, med Alt hvad dertil hører, sagdes at være forsvundet hos os for mange Tider siden.

Gjerne gjorde jeg en Spas deraf, og spurgde, hvor *den Forkiærlighed* da vel skulde være vandret hen, da Man dog ingensteds udenlands har sporet den; men dertil er *Skinnet* dog for meget *imod Danmark* og Sagen for alvorlig, derfor maa jeg nævne det Vigtigste, Man kan anføre for den Æventyrligste af alle Udvandringer og vise, det er til Lykke dog kun et, trods al Sandsynlighed, urimeligt og ved sin umaadelige Længde høist kiedsommeligt Æventyr.

Man siger nemlig, at Alting i *Danmark* sy47nes med den største *Selv-Fornægtelse* at være indrettet deels efter de *Fremmedes Bekvemmelighed* og deels efter deres *Smag*, og at det er aabenbar i *Folkets Aand* eller *Aandløshed*, da de Dannede sædvanlig veed meget bedre hvad alle Departementerne i *Frankrig* og *Gouvernementerne* i *Rusland* hedde, end hvor *Salling* og *Thy* er at finde, og er nær ved at bede selv *Rus* og *Polak* om Forladelse fordi de ikke kan tale hans Sprog, medens de vilde finde det latterligt, om nogen *Fremmed* undskyldte sig for, at han *ei* kunde deres.

Paa lidt Overdrivelse nær er dette nu vist nok en *Kiends-Gierning*, og *Kiends-Giærninger*, siger Engelsk-Manden med Rette, er haardnakkede *Krabater* (**facts are stubborn things,**) saa det vil jeg helst lade staae ved sit *Værd*, til det, som jeg haaber, falder bort af sig selv; men jeg paastaaer dristig, at jo mere *Skinnet* er imod os, des stærkere maa *Forkiærligheden* i Grunden have været, siden vi *endnu* har et selvstændigt *Fæderne-Land* og et i *Bog* som i *Mund* fra ethvert *Andet* med *Æren* kiendeligt *Moders-Maal*.

Var nemlig end vort *Fæderne-Land* ligesom Engelsk-Mandens, *aldeles* "lukt med *Bølgen blaa*", saa kan Man dog nok begribe, at havde vor *Føielighed* mod de *Fremmede*, vor Om hyggelighed 48for deres *Bekvemmelighed* og vor *Beundring* af deres *Smag* været *grændseløse*, da vilde de for længe siden have giæstet os saa *mandstærke*, at der til deres *Bekvemmelighed* og ifølge deres *Smag* maatte være udøvet en *ganske anden* *Selv-Fornægtelse* og foretaget langt anderledes *giennemgribende Forandringer* "fra *Borgen* til *Hytten*", end dem vi har været artige nok til selv at falde paa eller føielige nok til at finde os i. At "*Bølgen blaa*" ligesaa vel aabner som lukker for slige selvbudne *Giæster*, det har *England* forstum inderlig følt, og senere klarlig beviist, ogsaa for os, og da nu desuden, som det lyder i *Visen* "*Ledd* er af *Lave*" ved det andet *Marke-Skiel*, saa kan det dog umuelig være *Andet* end *Blænd-Værk* med et lille *Folks Mangel* paa *Fædernelands-Kiærlighed*, der under saa farlige *Omstændigheder* selv ligesom vinkede ad de *Fremmede*, og dog er blevet det *ældste* aldrig undertvungne, *selvstændige Folk* i *Europa*. *Engelsk-Manden* følte det ogsaa selv den første *Skiær-Thorsdag* i det *Nittende* Aarhundrede, at vor bekiendte *Føielighed* først indtraadte, da han gav efter, og da han siden "for at lette os den" særdeles baade anstrængede og skyndte sig, svarede den dog ingenlunde til hans *Forventning*; thi at *Hoved-Staden* heller vilde lægges i *Aske* og miste sine flydende *Mil49*lions, end lade sig med *Trudsel* gjøre værgeløs, og at *Danmark* heller vilde udholde en *aldeles* fortvivlet *Syvaars-Krig*, end tage *Sællands-Toget* for *Venne-Besøg*, det er et *verdenshistorisk* *Vidnesbyrd* om grundig *Fædernelands-Kiærlighed*, hvori *Mellem-Spillet* med "*Kløge Høns*" gjør ikke mindste *Skaar*. *Hunger* er et haardt *Sværd*, siger *Ord-Sproget* med Rette, og har *Danmark* i *Syvaars-Krigen* for sin *Selvstændighed* trodset selv det, ja, trodsede *Mange* af *Dets Sønner* det ret øiensynlig paa *Fange-Skibene*, da tør vi nok sige, der er nys lagt et "*Mad-Offer*" paa *Fæderne-Landets Alter*, der endnu gyldigere end alle de forrige "*Slagt-Offere*" bevidner *Hengivenhed* til det *Yderste*, og har vi, ved *Vold* paa vor egen *Natur*, selv gjort os dette *Offer* tungere end det i sig selv var, da var det vist nok et stort *Misgreb* men forhøier dog *Triumph*en.

Ja, hvad det mishandlede og uhyre miskiendte *Danmark*, netop i *dette* Aarhundrede, med *Dets folkelige Konge*, taalmodig har lidt for sin gamle *Selvstændighed*, det vil *Lykken* erstatte og *Efter-Slægten* beundre, og ved *Syvaars-Krigens* Ende, da hele *Europa* overvældede os som *Napoleons* *Med-Skyldige*, skiøndt de hos os ei fandt en *Trevl* af hans *Bytte* men kun *Spor* af hans *Ørne*, 50da stod jeg, begejstret for *Fæderne-Landet*, midt i *Kredsen* af *Danmarks* *boglærde Ungdom*, saae deres *Øine* tindre og deres *Kinder* gløde saavel som mine, og kan virkelig ei skiønne rettere, end at paa første *Vink* vilde hele *Danmarks* *vaabenføre Ungdom* indviet sig til et blodigt *Offer*, hvis *Mage* Man forgiæves skulde søgt i hele *Verdens-Historien*, og det til et *Offer* ei engang for *Fæderne-Landet* i *strængeste* *Forstand*, men for det ogsaa mageløse "*Tvilling-Rige*" i *Norden*, der gennem *Aarhundreder* syndes kun at have *een Sjæl* i to *Legemer*. *Norge* var imidlertid dog *ingen Deel* af *Danmark*, og selv for den kiæreste *Broder* havde dette ham unyttige *Offer* været for stort, saa dømde *Forsynet*, og *Dets Dom* er alt retfærdiggjort; men det er derfor lige vist, at skiøndt den *Danske Fædernelands-Kiærlighed* fik *Skinnet* imod sig, har den dog *Sandheden* for sig, hvad heller *Ingen* vil nægte, saasart vi kun vove at vise os til daglig *Brug*, som vi er, saa *Fædernelands-Kiærligheden*, som er *Sjælen* i vort *Folke-Liv*, ogsaa bliver det i alle vore *Indretninger* og bliver *General-Nævneren* til alle vore *Brøker*. Og det vil nu sikkert skee, vort *Løsen* vil blive: *Danmark fremfor Alt*, og saa de *Fremmede*, eftersom de skikke sig imod os; thi hidtil har de gjort gamle *Danmark* al den *Ulykke* 51de kunde, og kan da, naar de blive allervredest, *ei* gjøre det værre, og det kan ei gaee værre end at *vælte*, hvad *Enden* maatte blive, naar vi blev ved at føie de *Fremmede* paa *Fæderne-Landets* *Bekostning*. Man tale saa meget og saa smukt, Man vil, om den *strænge Retfærdighed* og den *rene Dyd*, men naar *Fæderne-Landet* gaaer til *Grunde*, hvad give de *Fremmede* og hvad giver den *strænge Retfærdighed* saa os og vore *Børn* for det? Giør imod *Andre* hvad du selv vil hændes og have, det er *Folke-Ret* saavel som *Menneske-Ret*, men er det *Alt* hvad vi kan kræve og langt meer end vi har nydt af de *Fremmede*, hvi skulde vi da være saa unaturlig haardhjertede eller saa latterligt ærgjerrige at kræve *Meer* af os selv?

See, det var *Fæderne-Landet*, og nu *Moders-Maalet*! Hvad det har maattet døie, siden *Saxo* alt i

Valdemar Seiers Dage skrev *Danmarks Krønike* paa udmærket *Latin*, det kan min Pen ligesaa lidt beskrive, som Alt hvad " *hin gamle Ask* " har maattet lide, hvis *Bul trøskes*, hvis *Blade afædes*, hvis *Rod forgnaves*, og til hvis *Ulykke* baade *Ørn* og *Egern* oplægge Raad; men hvad *Dansken* efter *sexhundrede Aars Trældom*, under *Latinens* sønderknusende Aag og *Tydskens* ubarmhjerterige Svøbe, endnu er og 52kan blive, det veed jeg omtrent, og var det vel mueligt, at *Dansken* endnu kunde være et levende Sprog, ei blot for *Bønder* og *Børn*, men for *Kongen* og alle hans *Skjalde*, dersom ikke *Folket*, trods al tilsyneladende *Ringe-Agt*, dog havde elsket det ret af *Hjertens Grund* og holdt det i *Hævd* som sin *Øie-Steen*. Nei, var det til *Beundring* selv for *Engelsk-Mænd*, som de *Danske* sloges efter *firsindstyve Aars Fred*, da skal det visselig blive til *Beundring* for al *Verden*, hvordan de *Danske Skjalde* brugde *Moders-Maalet* i *Slutningen* af det *Attende* og *Begyndelsen* af det *Nittende Aarhundrede*! Saa *folkeligt* og saa *fædrelandsk* et *Skjalde-Chor*, tør jeg, paa *historisk Ære* og *Samvittighed*, forsikkre, der blev ei hørt i noget andet Land, siden *Sangerne* i *Hellas* forstummede, og hvad er der dog mellem *Himmel* og *Jord*: fra *Tankens* høieste *Flugt* til dens *letteste Svæven* over *Blomster* i *Enge*, og fra *Dønnet*, som ruller i *Sky*, til den sagte hviskende *Lyd* i *Hjerte-Kamret*, som disse *Skjaldes Moders-Maal* ei kunde udtrykke baade levende, liflig og lystelig! Og hvor fik nu *Skjaldene* det fra? De forskrev det dog vel ikke fra fremmede Lande, hvor *Ingen* forstaaer det! De læste sig dog vel heller ikke til det i den forbistrede *Latinske Grammatik* og de forgiftige *Romerske Classiker*! Med *Øret*, som dertil dannes³des under *Moders-Hjerte*, opfangede de dog vel hos *Folket* hvad *Folket* forstaaer og erkierer for *Sit*, eller smeddede de *Nyt* af samme *Malm* og med samme *Klang*, da var det dog vel *Folke-Aanden*, som lærde dem den *Konst*. Altsaa er *Folke-Aanden* endnu ligesaa lidt forsvundet, som *Folke-Hjertet* er isnet, men har tvertimod netop i vore *Dage*, trods den " *sorte Død* " som er " *den Latinske Stil* ", lyslevende beviist ikke blot sin *Nærværelse*, men sin *Magt*: har ført det store *Ord*, saa baade *Latinen* og *Tydsk* forstummede paa *Marken*, har ærlig stræbt, skiøndt hidtil rigtig nok forgiæves, at give *Folket* igien hvad *Folkets* er: en opladt *Mund* til at udtrykke Alt hvad *Det* har af *Naturen* eller kan dog levende tilegne sig og landsforvise *Resten*. Ja, hvor urimeligt det end klinger, at hele *Moders-Maalets* *Rigdom* i vore *Skjalde-Bøger* er fundet i *Folke-Munden*, samlet af de *Fattiges* *Skjærve*, saa er det dog nødvendig sandt, og hele *Hemmeligheden* stikker i *Skjalde-Øret*, der er saa letnemt, at det opfanger enhver folkelig *Tone* i hele sin naturlige *Klang*, og er saa paaholdent, at det slipper aldrig nogen *Fange løs*. Der er saaledes visse *Danske Ord-Sprog*, saavel som mangfoldige ægte *Tale-Maader* og *Udtryk*, som jeg bestemt veed kun at have hørt en eneste *Gang*, tit kun i min *Barndom*, og derfor er 54jeg rigtig nok des vissere paa, at blev *Folke-Mundens* sorte *Armod* ikke endnu i vor *Tid* afhjulpet med den *Rigdom*, vi paa en skikkelig *Maade* har stjaalet fra den, da kom den aldrig til *Opreisning*; men det beviser kun, at *Naturen* nu trænger til *Konstens* *Hjelp*, ingenlunde, at nogen *Folke-Natur*, med de konstigste *Fiende-Vaaben* imod sig, hidtil saa godt som den *Danske* har *hjulpet sig selv*!

Slutningen bliver altsaa, at skiøndt *Danmark*, underkuet af *Latinen* og hærget af *Tydsk*, for mange *Aarhundreder* siden glemde *Navnet* paa sin gamle *Dise*, *Fruen* med *Fjeder-Hammen*, der lærde *Skjalden* *Elskogs-Viser*, men deelde dog ogsaa daglig paa *Kæmpe-Valen* halvt med *Odin*; saa fandtes dog endnu i det *Nittende Aarhundrede* *Danmarks Skjalde* i samme *Dises* *Fjeder-Ham*, mægtige til at fare i den hvorhen de lystede; paa deres *Tunger* fandtes de samme smeltende *Toner*, naar de sang sødt om *Glæden* i *Løn*, sang *Dansk* om *Kiærligheds Lykke*, uden at dog *Bjarke-Maalet* heller var dem over *Magten* eller de for stakaandede til at blæse *Lyd* i *Gjallar-Hornet*, saa det kan endnu blive godt med Alt hvad *Moders-Maalet* har lidt og tabt, naar det blot kan faae *Lov* til at forplante sig levende paa *Marken*, som det lever endnu, adspredt hos *Folket*, men kun samlet hos sine na⁵sturlige *Præster* og *Propheter*, som *Skjaldene* er. Vi havde ladet os indbilde, at det kunde skee med " *Pen og Blæk* ", men det er soleklart, at dermed smøres et *Folk* kun om *Munden* og gaaer *Glip* ad sit *Arve-Gods*, har derfor det *Danske Folk* endnu mindste *Kiærlighed* til sit deilige *Moders-Maal*: til den naturlige, flydende, fyndige *Maade* at udtrykke sig paa om Alt hvad der er i deres *Hjerte* og løber om i deres *Hoved*, da lægge *Det Beslag* paa sine *Skjalde*, mens det har dem levende hos sig og pine paa en skikkelig *Maade* ud af dem Alt hvad de paa samme *Maade* har stjaalet, til de blev rige, og som de dog meget heller maa give de rette *Eiermænd* tilbage, mens de leve, end tage i *Graven* med sig eller grave ned i *Bøgerne* og gaae igjen som *Spøgelser* at vende! Ja, nu vil det rigtig nok vise sig, om det er med *Folkets Minde*, at *Latinen* har hersket herinde *sexhundrede Aar*, men saasandt som de i *Roskilde* hver ken talde *Latin* eller stemmede for den, saa vist vil *Folke-Stemmen* ogsaa være for en *Dansk Høi-Skole*, jo før jo heller, hvor *Alting* dreier sig om *Konge* og *Folk*, *Fæderne-Land* og *Moders-Maal*, og hvor *Skjaldene*, som besang *Konge* og *Fæderne-Land*, med *Ordet*, de tog *Folket* af *Munden*, nødes til at gjøre *Gavn* baade for *Føden* og for *Æren*, men 56nødes naturligviis, som *fribaarne* *Dannemænd* og *lunefulde* *Personer*, kun dertil af *Folke-Aanden*, drives kun af *Fædernelands* *Kiærligheden* som giæster, og af *Udsigten* til *Udødelighed* paa *Folkets Tunge*, som fortryller dem.

Man kan nok tænke, jeg veed, hvor latterligt det vil forekomme Mange at tale om " *Skjaldene* ", som *Folkets Lærere*; men kunde ikke engang jeg hæve mig over den *Latter*, hvordan skulde da *Folket*, saa jeg vil ikke gjøre *Andet* for at dæmpe den, end ganske tørt anmærke, at *Talen* jo her slet ikke er om at opelske *Læse-Heste* eller at forberede til " *Examen* ", men blot om at vække og nære *Fædernelands-Kiærlighed* og skaffe *Styrke* og *Rigdom* i *Moders-Maalet*, og havde de *Classiske Lærde* været dygtigere dertil end de *Danske Digtere*, da havde de dog vist skrevet bedre baade paa og for *Moders-Maalet* og for længe siden talt godt *Dansk* paa *Høi-Skolen* istedenfor slet *Latin*. Vil Man altsaa i vore *Dage* have en *Dansk Høi-Skole*, hvor *Fædernelands-Kiærlighed* skal aande og *Moders-Maalet* blomstre, da maa Man takke *Gud* for *Skjaldene* og tillade dem, om de kan, ogsaa at afvinde *Folket* lidt *Yndest* baade for deres *fædrelandske Viser* og hvad der

ellers findes i deres Skjalde-Bøger. Og hvem kan heller have Noget derimod at indvende, uden saa forhærdede *La57tinere*, som *Danmark* dog vel umuelig kan have fostret, da selv de mest Forhærdede tilstaae, af uagtet *Digternes Sværmeri* og *Overtro*, *Løshed* og *Letsindighed*, kan *Latin-Skolen* dog for *Smagens*, for *Livlighedens* og *Sprog-Rigdommens* Skyld ikke undvære dem; thi kan selv *Skolen* "for *Døden*" ikke undvære de "døde" *Digtere*, da kan *Skolen* "for *Livet*" aabenbar endnu langt mindre undvære de *Levende*.

Misforstaaelse frygter jeg heller ikke; thi hvad jeg før har sagt, gjentager jeg naturligtvis her med *Flid*, at det *Folkelige Stats-Raad*, som gjør en *Dansk Høi-Skole* aldeles nødvendig, ogsaa ved dens *Indretning* maa staae os levende for Øine; og kunde Man end tiltroe mig det *Daarekiste-Ønske*, at *Stats-Raadets* Medlemmer skulde være *Dilettanter i Æstheten*, saa seer Man dog nok af min *Roes* over *Dets første, høist upoetiske Møde*, at det er langt fra min Mening. At de derimod skal være saa godt som mueligt oplyste om *Folke-Naturen*, *Stats-Forfatningen* og *Fæderne-Landet i alle Henseender*, er et Ønske, som baade *Kongen* og *Folket* maa dele med mig, og her er god *Leilighed* for *Flere* end *Skjalde* til at gjøre deres *Bedste*, men deels maa denne *Oplysning* dog ikke fattes det højere *Præg*, som *Folke-Aanden* giver, deels vilde den uden *58 Fædernelands-Kiærlighed* holde op at virke velgiørende, og endelig er den hverken tænkelig eller brugelig uden *Styrke i Moders-Maalet*, saa *Skjaldene* kan umuelig undværes. Hertil kommer endnu at "*Oplysningen*", for at være ægte, maa for største Delen udspringe af *Enkelt-Mandens eget Liv* eller dog prøves derpaa; men "*Stemningen*", som gestalter hans eget *Liv*, "*Øiet*", hvormed han opfatter *dets Begivenheder*, og "*Tonen*", hvori han udtrykker sine *Erfaringer*, dem trænger han til fra *Ungdommen* af at føre med sig ind i *Livet*, og det er en af *Hoved-Grundene* for en *folkelig Høi-Skole*. Hvem kan saaledes ei godt forstaae, det var en *fortvivlet Sag* for alle dem, der har kun *Dagen* og *Veien*, og for hele *Riget*, hvis *Eiendommerne*, som med *Rette* vælge og udgiøre *Kongens Stats-Raad*, ei blev kloge paa *Andet* end deres *personlige* og *øjeblikkelige Fordeel*, ei stedse bedre lærde at paaskiønne og benytte deres ligesaa *ærefulde* som *vigtige Stilling*, stedse dybere at føle og klarere at vise sig som *Rigets ny "Ridder-Stand af Dannebrog"*, der sætter sin *Ære* i det *almindelige Bedste* og gjør med *Glæde* de *Opoffrelser*, det kræver. *Børn* maatte vi være i *Forstand*, om vi tænkte, at alt *Saadant* bestandig vilde komme ved et *Slumpe-Træf*, eller at selv den bedste *Folke-Natur* paa sine *59 gamle Dage* kunde undvære en *Konst*, der, uden at ville forkue eller beherske den, kommer den *venlig* til *Hjelp*, som en *Daatter* sin *aldrende Moder!*

At der nu ved en saadan *Høi-Skole* tillige, saavidt mueligt, burde være *Leilighed* til at erhverve sig de *Kundskaber* enten i fremmede *Sprog* eller andre *Grene*, som *Enkelte* kunde ønske sig, er vel ganske rigtigt, men betegnes dog her med *Flid* som en *Bisag*, fordi det nuomstunder netop er den store *Anstøds-Steen* paa *Skole-Veien* til *Forstand* paa *Livet*, at Man over det *Enkelte* lettelig glemmer det *Hele*, over de *adskilte* *Baner* det *fælles Bedste*, eller sprænger dog sig *Selv* for at gjøre *Umueligheder*. At Man ved at betragte sit *Borger-Liv* fra den *højere Syns-Punkt*, *Folke-Aand* og *Fædernelands-Kiærlighed* skabe, baade fører det langt ædlere og finder det langt mere fyldestgiørende, det lærer baade den gamle og den ny *Verdens Erfaring*; men at Man, ved at drive sine *borgerlige Sysler* fra en saakaldet *højere videnskabelig Stand-Punkt*, som blotte *Forsøg*, driver dem med mere *Nytte* og *Fornøjelse*, det er kun en *Tydske Grille*, som hidtil har havt al *Erfaring imod sig*, saa Man gjør sikkert klogest i først at see det *Tydske Borger-Liv* (i anden *Potens*) slaae *Sparto* til det *Engelske*, inden Man kimser ad Dette og griber efter *60 Hint*. Længere fra mine *Tanker* end *Solen* fra *Jorden*, er da det *Indfald*, at vor *Borgerlige Dannelse* skulde baseres paa *Mathematiken*, med samme *strænge Videnskabelighed*, som den lærde paa de døde *Sprog*; thi for at *uddøe* behøver *Borger-Livet* hos os aabenbar ingen *Skole*, og at det i alt *Fald* maa være ganske andre *Folk* end de *Danske*, som enten *Mathematiken* eller nogen *stræng Videnskabelighed* kan gjøre *levende*, føle de vist selv bedre end jeg kan sige det. Desuden var det jo ligesaa lidt *Mathematik* eller nogen *stræng Videnskabelighed*, som *Latinen*, Man ønskede *Mere* af i *Roskilde*, men lykønskede sig tvertimod rettelig med, at have ladet alle *Theorier* fare og taget *Verden*, som den er, og betragtede vi ikke det *Folkelige Stats-Raads* *Fornødenheder* og *Prydelser* som *Høiden* af vor *folkelige* og *borgerlige* *Dannelse*, da var vi jo uheldbredelige *Daarer*. *Hoved* og *Hjerte* for sin *vigtige* og *ærefulde Stilling*, som den levende *Forbindelse* mellem den *uindskrænkede Konge* og det *fribaarne Folk*, saa lyst et *Hoved* og saa varmt et *Hjerte* som mueligt for dette *høieste Borger-Kald*, det kræve vi af *Stats-Raadet*; men det *Lys* og den *Varme* udspringer aabenbar hverken af *Mathematik* eller nogensomhelst *stræng Videnskabelighed*, men af *Fædernelands-Kiærlighed* og en *jævn Dansk Tanke-61 Gang*, der holder sig til det *virkelige Liv* og laaner *Kraft* af *Folke-Aanden*. De samme *Egenskaber* som vi kræve hos *Stats-Raadet*, maae vi, om end i ringere *Grad*, forudsætte hos *Vælgerne* og ønske hos *Alle*, og saaledes faae vi et klart *Begreb* om en *folkelig* *Dannelse*, der slet *Intet* har med den *Lærde* at gjøre, uden forsaavidt den *lærde Dannelse*, langt fra at bestride den *Folkelige* eller skyde den fra sig, maa stræbe at indslutte den i sig, naar den ikke vil tabe *Folkets Yndest*, hvoraf den dog i *Grunden* ene lever, ei blot udvortes, som *Holberg* lod *Latinerne* høre at de spiste *Dansk Brød*, men ogsaa *indvortes*, da det *visselig ikke* er af *Bøgerne* eller af *Blækhornet*, men af *Folke-Livet*, al *levende Videnskabelighed* drager sin *Næring*.

Kun saaledes i en *Sum* vil jeg her udtrykke den *lærde* *Dannelses* rette *Forhold* til den *Folkelige*, der *visselig ikke* medfører, at betragte *Folke-Naturen* som *Moder* til *lutter Fæ-Hoveder*, Man kun med *Mathematik* eller *Latin*, med *boglig Konst* og det dertil hørende "*naturlige Handværk*" kan forvandle til *Mennesker*. At vor lærde *Dannelse* hidtil var saa *udansk* som mueligt og kan derfor slet *ikke følges*, men maa aldeles *tilsidesættes* ved *Indretningen* af en "*Dansk*" *Høi-Skole*, det er soleklart; men at "*Latinerne*"

her⁶²inde i Almindelighed dog tænke langt mere *folkelig* end de til daglig Brug vil være bekiendt, har Mødet i Roskilde ogsaa beviist, saa de finde det vist allerede ganske klogt af mig, at jeg itide har stræbt at *fordanske* mig selv.

Imidlertid seer det unægtelig fortvivlet ud med at faae en "*Folkelig Høi-Skole*" i et Land, hvor den "*Classiske Jord-Bund*" meer end *noget* andet Sted, har giældt for de *Lærdes Fæderne-Land* og *Latinen* for deres *Moders-Maal*, ja, hvor Man endnu ei kan blive "*Student*" uden at gjøre "*Latinsk Stiil*" eller *Dansk Præst* uden at snakke *Latin*, saa her synes ei at være andet Raad end den fortvivlede *Engelsk-Mands: hjælp jer selv!* Var der nu intet Andet, maatte vi naturligviis ogsaa gribe til det, saa de af os, hvis Løsen er "*Danmark til Domme-Dag*", lagde sammen hvad vi havde, Hoveder saavel som Skillinger, til det store Øiemed; thi fordi de Lærde var uheldigviis blevet *Latinere*, maatte *gamle Danmark* dog ikke aandelig forgaae; men under saa folkelig en *Konge*, som *Frederik den Sjette*, ei ubekiendt med *Christian den Fjerdes Martyr-Krone* for *Fæderne-Landet*, gennem *halvtredsindstyve Aar Moders-Maalets*, de *Danske Skjaldes* og *Nordisk Videnskabeligheds* mageløse Velynder og Velgiører, 63under *Hans Septer* maa det *Danske Raad "gaae til Kongen"* dog langt foretrækkes! Gid derfor kun det *Folkelige Stats-Raad*, som ogsaa i denne Henseende slog den rette Vei ind, havde vidst saa god Beskeed med *Danmarks Krønike* som En af os, da vilde *Majestæten* vist gjerne laant Øre til *Danskens Bøn* om at faae tilbage hvad aabenbar fra Arilds-Tid var *ikke* *Latinen* men *Dansken* tilkeiset. Dog, ogsaa *ubedet* har Kong *Fredrik den Sjette* gjort *Dansken* alt det Gode, Han kunde optænke og som *Forsynet* satte i Hans Magt; saa jeg formoder, at mit Finger-Peg, altid ubetydeligt, er her aldeles overflødig. Da jeg imidlertid er vant til at betragte hele min Person som *overflødig i Danmark*, uden derfor selv at tilintetgiøre den, saa lader jeg ogsaa mine sagtens overflødige Penne-Strøg gaae for hvad de er og gjøre lidt Gavn, om de kan, naar de, efter min Overbeviisning, allenfalds gjør ingen Skade.

For at Læseren imidlertid ikke skal tage feil og tænke, jeg er saa stærk i *Selv-Fornægtelse* og drives af saa *rene* Bevæg-Grunde til Skrive-Dyden, som Ovenstaaende, strængt taget, kunde lade formode, vil jeg dog betroee ham i Hemmelighed, at jeg paa en Maade offentlig (det vil sige: paa Tryk der er som Manuskript for Venner) har *spaaet* om at det *Ridderlige Academi* i *Sorø* blev snart til 64en *Dansk Høi-Skole*, og da Man dog nødig vil være en "*falsk Prophet*", naar Man har *spaaet* noget Godt, er det ganske naturligt, at jeg *peger* alt hvad jeg kan, for at blive en sand Spaamand, thi halter det end lidt med Prophetien, naar Man selv arbejder paa Dens Opfyldelse, hvad da? meget heller halte end slet ikke gaae!

I *Gylden-Aarets Morgen-Røde* (ved Kongens Fødsels-Dag 1834) da jeg stod og kigede Stjerner paa min Viis og nynnede ved mig selv:

- 1 Hvad er det for en Lille,
Der vugges nu paa Hav,
Hvor Bølger ikkun trille,
Hvor alle Storme tav?
Hvad staaer der i hans Stjerne?
Hvad slumrer i hans Hjerne?
Hvad smiler i hans Drøm?

Da ahnede det mig ikke blot, hvad rigtig slog til, at *det Aar* vilde krone *Frederik den Sjettes Kongelige Værk* og blive *Gylden-Tallet* i den *Danske Almanak*; men inden jeg vidste det, var hele Stuen fuld af Fremmede (*figurlig* talt), og jeg kunde ikke bare mig for, blandt mange andre løierlige Complimenter, at sige halvhøit:

- 1 Ja, *Brage Bænke-Pryder!*
Jeg øiner dig i *Soer*,
Hvor klarlig du udtyder,
65Hvad der er *Stort i Nord*,
Hvad der er *Danmark givet*,
Hvad der er godt for *Livet*,
Og klogt for *Askurs Æt!*
- 2 Et Lys sig da udbreder,
Som trindt i Mark og Skov
Om Liv og Sandhed freder,
Forklarer *Friheds Lov*,
Som Idræt, Ord og Tanker
Kun holder saa i *Skranker*,
At *Frihed* kan bestaae!

Det var dumt af mig, vil Man kanskee sige, men det er dog ikke min Anskuelse, thi jeg mener netop, det var snildt, naar jeg vilde slippe nemt til at blive en sand Spaamand; thi jeg maa fortælle Læseren, hvad han dog sagtens veed, at jeg er hvad Man kalder lidt "*overtroisk*" af mig, hvad selv de Lærde mene, jeg, som *Digter*, har Lov til at være, og jeg troer blandt Andet stærkt paa *For-Varsler*, skiøndt kun paa et eget Slags, der har stadfæstet sig saa tit for mine Øine, at jeg leer ad dem, der lee ad *min* Over-Tro.

Dog, jeg vil være ganske aabenhjertig, saa Læseren selv kan see, hvad *Kneb* jeg bruger, naar jeg *spaaer*, saa det skal ikke let slaae fejl, og dømm 66da selv, om det var *dumt* af mig at spaae om den *Danske Høi-Skole i Soer!*

I Kong *Volmers* Dage, som vi bestandig komme tilbage til, naar vi vil vide hvad den *gamle* Danmarks-Historie *endte* med, var, som bekendt, Biskop *Axel* saa at sige Manden for det Hele, og blandt sine mange "*gode Gierninger*" til det *almindelige Bedste*, var det vel i hans Øine den Ypperste, at han lagde Grunden til det store *Munke-Bur* i *Soer*; thi eftersom han var en *Catholsk Biskop*, troede han, det vilde være til Gavn baade for hans egen og hans kiære Forfædres Sjæle, saa de slap taalelig ud af *Skiaers-Ilden*. Da han imidlertid skal have paalagt Munkene i *Soer* ikke blot at messe Latin men ogsaa at skrive *Danmarks Krønike*, og da Man virkelig under vor *første* Oldenborgske Konge i samme *Munke-Bur* fandt den "*Danske Rim-Krønike*", der ikke blot blev den *første* Danske Bog, Man lod prænte, men blev, giennem hele det Sextende Aarhundrede, *Danmarks* almindelige *Læse-Bog* og er virkelig den *ægteste danske* Bog, jeg i alle mine Dage har læst; saa var allerede Dette i mine Øine et *stort Forvarsel* om, at *Soer* skulde hjælpe gamle *Danmark* ud af *Skiaers-Ilden* og i *Nyaars-Tiden* aabenlyst, som i *Middel-Alderen* hemmelig, nære en saadan mageløs *jævn* Begeistring for *Fæ67derne-Land* og *Moders-Maal*, som *Rim-Krøniken* aander fra Først til Sidst.

Det var imidlertid langt fra at blive derved, thi da *Kloster-Godset* ved Reformationen var blevet *Kron-Gods*, fattede allerede *Christian* den *Fjerde* den ypperlige Ide om et "*Ridderligt Academi*" i *Soer*, hvor den haabefulde Ungdom skulde lært at lyde og at ligne *Kongen*, der baade kiendte og elskede *Fæderne-Landet*, til hvis Bedste Han ikke blot vovede men opoffrede sit daadfulde Liv, og havde *Moders-Maalet* prægtig i sin Magt. Nu, *Christian* den *Fjerde* blev i denne som i enhver Henseende vor *kronede Martyr*, der først efter Døden høstede Frugt af sine Kongelige Bestræbelser, og Man skal ikke let kunne sige, hvad der var umueligst: enten at faae det *Syttende Aarhundredes* Danske *Latinere* til at tale deres *Moders-Maal* eller at faae samme Aarhundredes *Adelsmænd* til at elske deres *Fæderne-Land*. *Ridder-Academiet i Soer* under *Christian* den *Fjerde* var altsaa et "*utidigt Foster*", der kun fik Navn i Moders Liv og kom til at hvile som et dødfødt Barn i sin Kongelige Faders Arm; men i *Frederik* den *Tredie* efterlod vor *store Christian* sig dog en levende Søn, der passede til sin Tid, som *Mor68gen-Stjernen* til Natten, og begyndte, saasart han blev *Septeret* mægtig, en underfuld Opvækkelse af sin Faders mange herlig undfangede men i Fødselen kvalte Børn, der nødvendig i Tidens Løb ogsaa maatte strække sig til *Ridder-Academiet i Soer*.

Og see, saasart *Normanden Ludvig Holberg* havde slaat sig til Ridder paa det "*Classiske Uvæsen*" og vakt *Moders-Maalets* Genius af Dvale, ligesom hans gamle Lands-Mand, *Erik Ordkræng*, slog sig til Ridder paa *Greppernes søde Moder* og vakde *Fredegod* af Dvale, da oprettede Kong *Frederik* den *Femte* *Ridder-Academiet i Soer* paa Ny, *Holberg* skiænkede det sit *Friherskab*, ærlig tjent ved munter Skrift paa *Moders-Maalet*, og det blev virkelig en *Patriotisk Høi-Skole*.

Det var kun et Veirlys, kan Man sige, men det var dog ikke blot meget smukt, det var virkelig et ganske eget Slags *Nordlys*, der gjennem en heel Menneske-Alder udbredte en vis mild patriotisk Oplysning og Varme, der vel ikke gjorde nogen Sommer, men spaaede dog om Vaarens Nærmelse, som naar *Peder* kaster den varme Steen i Vandet.

Dog, da vi her kun har med "*Varsler*" at gjøre, hvortil saadanne *Veirlys* unægtelig høre, vil vi her slet ikke indlade os paa: hvad *Ridder-Academiet* under *Frederik* den *Femte* og *69 Christian* den *Syvende* mere var eller ikke var, og om det *især* var Dets *Fortrin* eller Dets *Mangler*, det maatte takke for sin Helsot, hvortil aabenbar *begge* Dele bidrog; men jeg vil blot tilføie, at da jeg, for henvend *tredive* Aar siden, første Gang gjæstede *Soer*, hvor den *Patriotiske Høi-Skole* stod tom og øde, men hvor de talrige Minder om det *Ædle*, det *Kraftige* og *Kiække* i *Fæderne-Landet*, lige fra Kong *Volmers* Dage til nu, sammenklyngede sig i det kiærligste *Moder-Skiød*, jeg har seet, og syndes mig der i Opstandelsens visse Haab kun at smile ad Døden, da gjorde det saa vidunderlig *Dansk* et *Indtryk* paa mig, at jeg for Alvor fik Lyst til at *fordanske* mig selv, hvad neppe heller mislykkedes.

Om jeg med saadanne *Varsler* for Øie havde vovet at sige: Kong *Frederik* den *Sjette* opretter vist den *Danske Høi-Skole i Soer*, som Biskop *Axel* allerede for sexhundrede Aar siden udlagde *Grunden* til, som *Christian* den *Fjerde* gav Navn og *Frederik* den *Femte* sin første Skikkelse, og hvis blotte *Skygge* var en *Pillegriims-Reise* værd for alle *Danske* Unger-Svende; da kunde Man have kaldt det omtrent hvad Man vilde; men da jeg hverken har sat Navn eller Aars-Tal til min *Spaadom* om *Soer*, men blot sagt: der bliver *med det Første* saa vist en *Dansk 70Høi-Skole*, som den allerede var der, saa indseer Læseren vel, jeg har Intet vovet, men kun øvet mig lidt i den *historiske Spaadoms-Konst*, der ei er at foragte.

Altsaa, slaae ikke alle historiske Mærker fejl, som de neppe kan, uden *Forsynet*, som Det ikke kan, havde forregnet sig, da faae vi snart en *Dansk Høi-Skole i Soer*, som det sig bør, baade *Høi-Kongelig* og *fri-folkelig*, og der vil Man lære, hvordan *gamle Danmark* kan leve op i en splinterny Skikkelse, ligesom det gamle Lands-Thing ved *Iis-Øre* levede op paa *Palaiet i Roskilde*, og den Lærdom vil mangan *Dansk* Unger-Svend finde saa fornøielig (*især* da han *ikke* skal examineres i den), at naar han kommer hjem, vil han ikke blot søge at udbrede den, men fremfor Alt prøve paa sig selv, om den holder Stik, og naar han seer det, med *Fornøielse* arbeide paa, at hele Verden kan faae det at see paa en skikkelig Maade, uden just at falde med Dørren ind i

Huset til os, men at den ogsaa kan faae det at see paa *den Maade*, naar den endelig vil. Det kalder Man "*søde Drømme*" nuomstunder, og det er ganske rigtigt, de følge med den "*søde Søvn*", som her har hjemme; men der er meget mere *Sødt* i Danmark end *Søvn* og *Drømme*; thi det Ene svarer til det Andet, saa *Danne-Kvinden* er ogsaa *sød*, baade som *71Moder* og *Ægte-Fælle*, og *Moders-Maalet* er da naturligviis paa deres *Læber sødt* tilgavns, og naar de seer, at *Dannemænd* vil ikke mere være enten *Latinere* eller *Tydskere*, *Franskmænd* eller *Engelsk-Mænd*, men dem selv i *Tro* og *Ære*, da vil de vist saaledes forsøde os Livet, at alle Offere falde os lette, og at naar de og *Fæderne-Landet*, vor fælles søde *Moder*, igjen kom i *Fare*, da var "*Seier eller Død*" os den *sødeste* Tanke!

- ¹ Hvor *Axel* hviler
I lyse Chor,
Hvor *Holberg* smiler
Ad Feil i Nord:
Fra *Sællands* Hjerte,
Kong *Frodes* Ark,
Kast, Minde-Kierte,
Paa *Daners* Mark
Dit Lys det milde!
Blus op, skiøndt silde,
Dog ret tilpas!

Saaledes vilde *Saga-Skjalden* sluttet *Talen*, men *Bog-Ormen*, som daglig mere spiller Mester i Huset, anmærkede spydig, at en *Tale*, som ingen *Begyndelse* har, behøver heller ingen *Slutning*, medens en *Bog*, der vil tækkes *Læseren*, aldrig kunde ende daarligere end med at pege paa "*ubeskrivelige*" *Følelser*. Det er maaskee endog, tilføiede *Bog-Ormen* i en myndig *Tone*, allerede en *Feil*, at han "*med Munden*" har faaet *Lov* til at føre sine *Indfald* til *Bogs*, men *Slutningen* maa overlades mig, eller jeg flytter ud af Huset.

Læseren kan aldrig troe, hvor ondt en stakkels *Pen* har det, som skal tjene saadanne "*to Herrer*", saa det var høilig at ønske, de kunde skilles ad paa en skikkelig *Maade*, ved det *Skjalden* kom til at bruge sin *Mund*, som tjener baade ham og *Tilhørerne* bedst, og *Bog-Ormen* beholdt *Pennen*, som ene passer til ham, men da det ogsaa netop er denne "*Skiften* og *Delen*" begge *Arvinger*, hver af sine *Aarsager* paastaaer og hver paa sin *Viis* anbefaler, syndes det ikke meer end billigt, at de, som her i Huset Begge er indskrænkede til *Pennen*, fik *Lov* til, saavidt mueligt, med den at vise, *hvem* den med *Rette* tilhører.

At *slutte* *Bogen* kan derimod ikke tilkomme *Nogen* af *Parterne*, men kun den *Upartiske*, som *Historie-Skriveren* skal stræbe at nærme sig, og ham bedes nu *Læseren* skiænke et *Øieblik*s *Opmærksomhed*!

Et *Folk* uden *Moders-Maal* er som en *Konge* uden *Rige*, og Begge er i *Grunden* lige 73ilde tjent med at deres *Besiddelser* kun staae "*paa Papiret*", det er en ubestridelig *Erfarings-Sætning*, og at et *aandløst* *Sprog* i *Folke-Munden* svarer til et *magtesløst* *Spir* i *Konge-Haanden*, er heller ingen stor *Hemmelighed*; thi er det "*Almeen-Aanden*" der gjør *Riger stærke*, og er *Moders-Maalet* hos alle *naturlige* *Folk* *Dens* *Legeme* og *Liv-Udtryk*, da vil intet *Rige* blomstre, med mindre *Moders-Maalet* i sin bedste og kraftigste *Skikkelse* ret egenlig *hersker*. Det *folkelig* og *borgerlig* velgiørende ved *Reformationen* i det *Sextende* *Aarhundrede* var derfor *Moders-Maalets* *Indsættelse* i sine *naturlige* *Rettigheder*; men kun i *England* var Denne nogenlunde *fuldstændig*; thi i *Tydskland* og hos os kom *Latinen* til at herske i *Skolen*, og da *Skolen* igjen *beherskede* *Kirken*, og *Moders-Maalet* ikke som i *England* havde noget *Rygstyd* i en ligesaa *offenlig* som *fri* *Folke-Stemme*, nedsank Det *nødvendig* i den *Aandløshed* og *Ringe-Agt*, hvori det *Attende* *Aarhundrede* forefandt Det. Giennem hele dette *Aarhundrede* stræbde Det vel med *Pennen* at gjøre sig giældende og kom derved virkelig til *Hæder* og *Ære* paa *Papiret*, men det var ogsaa *Alt*, og maa *nødvendig* blive *Alt*, naar ikke enten *Livet*, som i *England*, kan udvikle sig aldeles uafhængig af *Skolelæren*, eller *Moders-Maalet* virkelig kommer til at *herske* i *Den*. Man har derfor ogsaa giennem det *Attende* *Aarhundrede* paa en *Maade indført* det i alle *Skoler*, men ingenlunde som *Herre*, kun som *Træl*, i de lærde *Skoler* som *Træl* for *Latinen* og i alle *Skoler* som *Træl* for *Bogstav-Skriften*, der dog, naar den er allerbedst, kun er *Moders-Maalets* *Skygge*, der skal følge, ingenlunde beherske *Legemet*. Under saadanne *Omstændigheder* seer det virkelig *fortvivlet* ud; thi *Kløften* mellem *Menig-Mand* og de *Bog-Lærde* er giennem *Aarhundreder* *voxet* til et *svælgende* *Dyb*, der synes knap i *Skjaldens* *Fjeder-Ham* at kunne overfares, og enhver *Bro-Lægning* vilde sikkert ogsaa *mislykkes*, hvor ikke den *virkelige* *Folke-Stemme* havde tilbagevundet sin *naturlige* *Stilling* ved *Majestætens* *Øre*; men dette maa indgyde de *Bog-Lærde* en saadan *Ærbødighed* for *Moders-Maalet* og avle saa *levende* en *Overbeviisning* om *Mundens* *For-Ret* og *For-Trin* til at føre *Ordet*, at de ei længer kan ansee deres egen *fremmede* *Betragtning* og *døde* *Behandling* af *Moders-Maalet* enten for en *Fuldkommenhed* eller en *Ubetydelighed*, men for en stor *Ulykke*, hvorpaa det ligesaavel er dem som *Folket* høist *magtpaaliggende*, der saa godt og saa snart som mueligt raades *Bod*. Hvor afgjort en *Sag* det 75da end før vilde været, at de *Bog-Lærde*, med faa *Undtagelser*, vilde af al *Magt* fraraade og frabede sig en saadan *fri* og *folkelig* *Høi-Skole*, som her er foreslaaet, vil de dog nu, naar de kun forstaae deres egen *Fordeel*, finde den høist ønskelig, som det eneste *Middel*, hvorved de *Bog-Lærde* efterhaanden kan tilbagevinde det manglende *Mesterskab* i *Moders-Maalet* og derved den *levende* *Indflydelse* paa *Folke-Meningen* og *Folke-Stemmen*, der ene kan erstatte dem det *uretmæssige* *Herredømme* derover, de nu for bestandig har mistet. Lægger Man nu hertil

den *Fædernelands-Kiærlighed* og "*Lyst til Livet*", Man i alt Fald hos de yngre Bog-Lærde kan gjøre sikker Regning paa, da vil Man finde, at en *Dansk Høi-Skole for Fæderne-Land* og *Moders-Maal* er langt fra at være en luftig Drøm, da det meget mere er et nødvendigt *Folke-Ønske*, som baade Regieringen og de Bog-Lærde vinde usigelig meget ved baade saa snart og saa godt som mueligt at tilfredstille, medens vi skal takke Gud, vi tilhøre et Folk, der hverken vil være ubeskedent i sine Fordringer eller uskiønsomt mod sine venlige Ledere paa den naturlige Vei til Oplysning om hvad *Det ønsker* at kiende, og til et Lyksaligheds-Maal, *Det selv* har *Lyst* til at naae. Sagen er naturligviis vanskelig, men *Prøven er nødvendig*, *Lysten* 76driver Værket, og *Danmarks Lykke* er mageløs, saa der lykkes sjelden det Rimeligste, men altid *det Bedste*.

Ja, *Danmarks Lykke* er mageløs, thi *Latinens Afskaffelse*, selv i den lærde Skole, der alt har fundet Sted i *Frankrig*, nuomstunder det *Romanske Hoved-Land*, vil i *England*, *Tydskland* og *Norden* følge af sig selv, og ved *Moders-Maalets* Herredømme bliver Dannelsen ogsaa af sig selv paa en Maade *folkelig*, det være sig med eller uden *Aand* og *Hjerte*. Andensteds kan dette *Uafvendelige* blive en meget betænkelig Sag baade for *Regieringen* og de *Boglærde*, men i det ældgamle *Konge-Rige* Danmark, saa at sige ægteviet til *Historiens Aand* og dermed til al *menneskelig Videnskabelighed*, vil det ligesaavel være *Kongens* og de *Lærdes* som *Folkets Triumph*, naar blot ikke det *Aandløse* og *Dyriske*, men det *Aandfulde* og *Menneskelige* faaer Overhaand. Medens nemlig den *Romerske Historie* og *Poesi* var den *forgiftigste* Sjæle-Føde, Man kan tænke sig baade for "*Kongelige*" Embeds-Mænd og "*Nordiske*" Lærde, vil *Dansken* aabenbar være den bedst muelige for Begge, saa her vil *Moders-Maalets* Herredømme og *Oplysningens Folkelighed* nødvendig skabe et *Gylden-Aar* for 77alt *Ædelt* og *Godt* baade hos *Høie* og *Lave*, hos *Læg* og *Lærd*.

De *Danske* er det *fredeligste* af alle Folk, og lade sig heller forkue, end de *daglig* vil stimes med *Nogen*, derfor er det meget mueligt, at selv naar hele *Europa* kom i *Oprør*, vilde *Danmark* sidde stille; men var det ikke i *Forveien* levet op, ved at løses af *Baandene*, hvori *Det* taber baade *Mod* og *Kraft*, da vilde *Det* opluges af *Naboerne*, og *Dronningen* i *Norden* ende med at *trælle*, ventelig for *Tydsken*. Dette vilde sikkert blevet *Enden*, hvis ikke *Majestæten*, efter forgiæves at have anvendt alle de andre *Midler*, der, efter kloge *Folks Mening*, kun de *vække Almeen-Aanden* og oplive *Virksomheden*, havde grebet det *Rette*, ved at skabe den fri *Folke-Stemme* en *ny Mund* efter *Tidens Tarv*; men Dette vil sandsynlig ikke blot redde *Danmark*, men hæve det til samme *Glands* i *Nyaars-Tiden*, som aabenbar engang i *Frede-gods-Tiden*, hele *Nordens Guld-Alder*, maa have omstralet *Det*. Kun er det soleklart, at *Folke-Stemmen* umuelig kan udrette saa store *Ting*, med mindre en *Folkelig Høi-Skole* kiærlig uddanner og veileder den, saa *Alt* i *Riget* efterhaanden kan gestalte sig i levende *Sammenhæng* dermed. Det er nemlig ikke blot umueligt, at det *Folkelige Stats-Raad* kan opfylde sin *Be78stemmelse*, uden stedse bedre at blive bekiendt med *Folke-Naturens* og *Fæderne-Landets Tarv* og faae *Moders-Maalet* i sin *Magt*, men det er ligesaa umueligt, at *Danmark* kan blomstre, uden først at løses af den *Kirke-Tvang*, *Skole-Tvang* og *Almisse-Tvang*, der *Altsammen* er af fremmed *Oprindelse* og forknytter saa *ømfindtligt* og *spærlemmet*, saa kiærligt og kvindeligt et *Folke-Liv*, som det *Danske* altid har været og altid maa blive!

- ¹ Gik alle Konger end paa Rad,
I deres Magt og Vælde,
De mægted dog ei mindste Blad
At sætte paa en Nælde,

og hvad er dog en Nælde mod et Menneske! hvor langt hemmeligere, friere og forunderligere en *Ting* er ikke *Menneske-Livet*, end *Urternes* paa *Marken*! Intet *Under* da, at *Skole-Mesterne*, ved at ville omskabe alle *Folks Liv* efter deres *Hoved* og *Bogstav-Skrift*, kun, saavidt mueligt, har slaaet alle *Folk* aandelig ihjel, og hvad det *Danske Folk* angaaer, da synes *Det* vel, ligesom *Kvinden*, at kunne gøres til hvad *Man* behager, men er netop derfor ogsaa, ligesom *Kvinden*, i *Grunden aldeles uforanderligt*. Hvem der har deres *Styrke* i *Hovedet* faaer ikke let *Udseende* af at have undergaaet en *Hoved-Forandring*, men det faaer *Den* meget let, der, som *Kvinden* og det *Dan79ske Folk*, kun har sin *Styrke* i *Hjertet*, uden at det dog er *Andet* end et tomt *Skin* med *Forandringen* og er kun *Sandhed*, at *Hjertet* derved enten *brister* eller *bløder*!

Naar jeg tænker paa, hvor langt dette er fra den *Latinske* og *Tydske Tanke-Gang*, der i hele *sex* Aarhundreder baade gennem *Kirke* og *Skole* har bemægtiget sig vore *Hoveder*, og, naar *Hjertet* knurrede eller krympede sig dog ved det *Unaturlige*, kiøs det med "*Bibel* og *Christendom*", som om det var disse *Over-Naturligheder* "*Kiødets Sands*" oprørde sig imod; da finder jeg det vist nok urimeligt, at selv *Engle-Tunger* skulde kunne overtale den nærværende desuden lidt tunghøre *Slægt* til saa ganske at vandre i et "nyt *Levnet*", og endnu urimeligere at tænke, min *døvstumme Pen* kunde dertil bidrage det *Mindste*. Ja, da staaer *Han* mig levende for *Øie*, hvem jeg kalder "*Herre* og *Mester*", om Hvem alle *Tunger* bekiende, at *som Han* har intet *Menneske* havt *Ordet* i sin *Magt*, og om hvem jeg troer, at *Han* ledsagede sit *Ord* med mageløse *Gierninger* af *Guddoms-Kraft* og *Menneske-Kiærlighed*; *Han* staaer levende for mig, med *Taare* paa *Kind*, med *Øiet* hæftet paa sit *Folks Hoved-Stad*, og med det vaandefulde *Ord* paa *Læberne*: gid du dog vidste endnu i *Dag* 80hvad der tjener til din *Fred*, men nu er det skjult for dine *Øine*!

Det er derfor ingenlunde i *Drømme* eller i *nogen Slags Ruus* jeg yttre det store, tilsyneladende urimelige *Haab* om *Danmarks* nærmeste *Frem-Tid*, det er kun fordi jeg ved *modent Overlæg* fandt langt overveiende *Grunde* til at haabe det *Bedste*, og fandt det *umueligt* for mig at gjøre noget *Andet*, før jeg saa rolig og saa

tydelig, som jeg kunde, havde peget paa den ny, rosenstrøede Bane, jeg saae aabnet for det Danske *Folke-Liv*, af *Dets Frelser* med *Torne-Kronen*, som, efter min Anskuelse, er Kong *Frederik den Sjettes* rette *Borgerlige* Kiendings-Navn. Ved *Hans* Haand er nemlig den *Danske Bonde-Stand* frelst fra sin lange, uforskyldte *Trældom*, ved *Hans Livsalighed* fremlokkedes den gamle *Hjarne-Sang*, der laae begravet i *Danmarks Hjerter* ligefra *Fredegods Dage*, og endelig skar *Han* Folke-Munden for det ulykkelige *Tunge-Baad*, der var blevet saa gammelt, at det syndes en ulægelig Natur-Feil. Det var de tre store *Mirakler*, *Fornyelsen* krævede, og om deres Muelighed var det naturligt at tvivle; men hvad der meer behøves er i Sammenligning kun *Smaa-Ting*, som *Konge-Haanden* uden mindste Fare, naar Den dertil føler sig bevæget, kan udrette med et ⁸¹*Penne-Strøg*; thi paa *Tvangen* nær kan næsten alle Indretninger blive, som de ere, og selv den "*Danske Høi-Skole*", har vi seet, er for længe siden baade stiftet og udstyret, saa den behøver kun at tilbagegives til sin forfeilede Bestemmelse. Stor nok kan den Forandring i *Tanke-Gangen* være, som hertil udkræves, men *større* end den, der maatte foregaae i et *Præste-Hoved* af den gamle Skole, før denne Pen kom til at pege saaledes, er Forandringen dog *ikke*, og da den er til det *Folkelige* fra *Arilds-Tid*, kan den aabenbar i et Øieblik foregaae hos *Dannemænd* i Hundredtusind Tal, især da den aldrig har holdt op at herske hos vor Frue: *Danne-Kvinden*. Da *Præsten* nu tillige paa det Alvorligste tør forsikkre alle dem, der ændse hans *Prædiken*, at "*Christus*", langt fra at have det Mindste mod *Kirkens*, *Skolens* og *Godgjørenhedens*, som er *Troens*, *Haabets* og *Kiærlighedens* Frihed, tvertimod anbefaler den til alle sine *Discipler*, og vil øiensynlig *velsigne* det verdslige *Rige*, hvor den i Sandhed bliver "*Lov og Ret*", saa er det intet Sværmeri, men en ligesaa rimelig som kiærlig Formodning, at *Danmark*, efterat have gjort de første Skridt, som *ko*ste, ogsaa vil gjøre de Følgende, som *lønne sig*, og ingenlunde vægre sig ⁸²ved at træde i sine egne ældgamle, priselige Fod-Spor, da Forstands-Øiet atter opdager dem, og Mellem-Tiden selv har borttryddet de Hindringer, den optaarnede, ei for at afbryde Banen men for at hindre ubetimelige Anstrængelser.

De eneste *virkelige* Hindringer for det *Danske Folke-Livs* glædelige *Fornyelse* er "*Gjælden* og *Bonde-Sagen*", men naar kun de ædle *Natur- Kræfter* tilbagevinde deres fri Virksomhed i den nyskabte *Kongelige Orden*, naar vi ikke sprænge os selv ved at prøve paa Umueligheder, og ei røre meer end høist nød vendigt ved det ømme Sted, vil sikkert ogsaa disse to gamle Saar læges langt hastigere end Man skulde tænkt, det Ene af *Tiden* og *Lykken* og det Andet af det mageløse *Danske Hjerter*. Ja, af Alt hvad der i hedensk Blindhed forgudedes paa Jorden var Intet saa guddommeligt som dette *Hjerter*, fra *Arilds-Tid* fælles for *Kongen* og *Folket*, hængende fast ved *Fæderne-Landet* og liggende paa Tungen i vort liflige *Moders-Maal*, saa Det kan gjøre større Ting end Disse, og lære hele Folket at synge med Fryd:

1 Mens selvgjort Lyn og Torden,
I Raad-Huus og paa Val,
Bortskræmmed Fred fra Jorden,
Udbredte Død og Kval,
⁸³Kun gienlød *Danmarks* Vange
Af høie Fryde-Sange
Til Freds og *Fredriks* Priis!

2 Det gienlød vidt paa Jorden:
"Han løser alle Baand",
Den ædle Drot i Norden,
Ham driver Friheds Aand;
Han binder kun fra Oven
Urettens Haand med Loven,
Sit Folk med *Kiærlighed*!